

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
кафедра географії та туризму**

Реєстраційний № _____

**Кваліфікаційна робота
Аналіз попиту на туристичні об'єкти Закарпаття серед мешканців с.
Тисаашвань (Ужгородський район)**

Якубат Мартин Жолтович

Студент IV-го курсу

Освітня програма 242 Туризм

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник: **ТОВТ АТІЛЛА АТІЛЛОВИЧ**
старший викладач

Завідувач кафедри географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**
к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**АНАЛІЗ ПОПИТУ НА ТУРИСТИЧНІ ОБ'ЄКТИ ЗАКАРПАТТЯ
СЕРЕД МЕШКАНЦІВ С. ТИСААШВАНЬ (УЖГОРОДСЬКИЙ
РАЙОН)**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент IV-го курсу

Якубат Мартин Жолтович

Освітня програма 242 Туризм

Науковий керівник: **ТОВТ АТІЛЛА АТІЛЛОВИЧ**

старший викладач

Рецензент: **ШАШ ЕНИКИ ЛЮДВИКІВНА**

PhD, доцент

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

**A KÁRPÁTALJAI IDEGENFORGALMI VONZERŐKKEL
KAPCSOLATOS KERESLETELEMZÉS A TISZAÁSVÁNYI (UNGVÁRI
JÁRÁS) LAKOSOK KÖRÉBEN**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Jakubát Martin

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 242 Turizmus

Témavezető: Tóth Attila

adjunktus

Recenzens: Dr. Sass Enikő

PhD, docens

ЗМІСТ

ВСТУП	8
I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА С. ТИСААШВАНЬ	9
I.1. Географічне положення.....	9
I.2. Історичний огляд.....	10
I.3. Географія населення	11
I.4. Господарство населеного пункту	12
I.4.1. Промисловість	12
I.4.2. Сільське господарство	12
I.5. Послуги	13
I.6. Туристичні привабливості	15
II. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ АНКЕТНОГО ОПИТУВАННЯ	
II.1. Теорія складання анкет	18
II.1,1. Етапи створення анкети	19
II.1,2. Типи запитань	20
II.2. Поняття, функції та типи вимірювання та оцінювання	20
II.3. Створення вибірки	21
II.4. Опрацювання отриманих результатів	21
III. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИЗМУ ЗАКАРПАТТЯ	23
III.1. Показники туристичного попиту Закарпаття	23
III.2. Основні елементи туристичної пропозиції Закарпаття	25
IV. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	29
IV.1. Загальні дані	29
IV.2. Дані відносно тенденцій туристичного попиту	31
IV.3. Питання, пов'язані з рівнем обізнаності туристичними атракціями	39
V. ПЛАН ТУРУ ДЛЯ МЕШКАНЦІВ СЕЛА ТИСААШВАНЬ	48
ПІДСУМКИ	54
ВИСНОВКИ	55
РЕЗЮМЕ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	61
СПИСОК ТАБЛИЦЬ	63

ПОДЯКА	64
ДЕКЛАРАЦІЯ	65
ДОДАТОК	66

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	8
I. TISZAÁSVÁNY ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	9
I.1. Földrajzi fekvés.....	9
I.2. Történelmi áttekintés.....	10
I.3. Néességföldrajzi áttekintés.....	11
I.4. A település gazdasága.....	12
I.4.1. Ipar.....	12
I.4.2. Mezőgazdaság.....	12
I.5. Szolgáltatások.....	13
I.6. Turisztikai látnivalók a községben.....	15
II. A FELMÉRŐ TESZTEK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANA	18
II.1. A tesztkészítés elmélete.....	18
II.1.1. A kérdőív tervezés lépései.....	19
II.1.2. Kérdéstípusok.....	20
II.2. Mérés és értékelés fogalma, funkciói, típusai.....	20
II.3. A mintavételezés.....	21
II.4. A teszteredmények feldolgozása.....	21
III. KÁRPÁTALJA TURIZMUSÁNAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	23
III.1. Kárpátalja turizmusának keresleti mutatói.....	23
III.2. Kárpátalja idegenforgalmának kínálati elemei.....	25
IV. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ELEMZÉSE	29
IV.1. Általános adatok.....	29
IV.2. A keresleti tendenciákkal kapcsolatos adatok.....	31
IV.3. A vonzerők ismeretével kapcsolatos kérdések.....	39
V. TISZAÁSVÁNY LAKOSAINAK VÁLASZAI ALAPJÁN ÖSSZEÁLLÍTOTT ÚTVONALTERV	48
KÖVETKEZTETÉSEK	54
ÖSSZEFOGLALÁS	55
UKRÁN NYELVŰ ÖSSZEGZÉS (PE3IOME)	56
FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE	57
ÁBRÁK JEGYZÉKE	61

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	63
NYILATKOZAT	64
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	65
MELLÉKLET	66

BEVEZETÉS

A turizmus annak ellenére, hogy az előző évszázadokban nem volt nagy hatással az emberek életére, a mai napokra az egyik legfontosabb társadalmi- és gazdasági ágazattá vált. A 20. században kialakult a modern turizmus, ezelőtt mindössze a nemesség engedhette meg magának az utazást. Azonban országunkban, szűkebb értelemben vett, megyénkben Ukrajna függetlensége után lett számottevő jelenség a turizmus.

Kárpátalján kiemelkedően sok látnivaló található, mind természeti-, mind kulturális szempontból, hogy ezeket az erőforrásokat hasznosítani tudják a turisztikában különböző reklámokra, marketinkre van szükség, mivel ennek hiányában sem a külföldi, sem a belföldi turisták nem fogják meglátogatni azokat.

A turisztikai célból történő utazásokra fokozott hatást gyakorolt a 2014-ben kezdődő katonai konfrontáció, amely „jóvoltából” nivellálódott a külföldről érkező turisták száma, később ezt tetézték a COVID-19 világjárvány okozta korlátozások. A több mint egy éve kezdődő orosz-ukrán konfliktus pedig egy újabb csapás volt Ukrajna turizmusára.

Környezetünkben többször megfigyelhetjük, hogy a helyi lakosok nem ismerik vagy csak felszínes információval rendelkeznek megyénk idegenforgalmi erőforrásaival kapcsolatban. Kutatásunk ezen kérdések tanulmányozására irányul, amelynek elvégzése alatt a terveink szerint haladva szándékozunk feltérképezni, egy kárpátaljai túlnyomó többségében magyar lakta kis község lakosainak ismeretét, viszonyulásukat Kárpátalja turisztikai látnivalóihoz, továbbá vizsgáljuk a turisztikai célból történő utazások tendenciáit a megye területén. A kutatás kérdőíves felmérés formájába zajlott, amelyet a felnőtt lakosság körében valósítunk meg.

Szakedolgozatom elsődleges célja megállapítani a tisztaásványi lakosok keresleti irányvonalát a kárpátaljai idegenforgalmi utazásaik során és a kapott ismeretek mentén egy számukra is érdekes turisztikai programot készíteni.

I. FEJEZET. TISZAÁSVÁNY ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

I.1. Földrajzi fekvés

Tiszaásvány, Kárpátalja egy kis magyarlakta faluja. Az Ungvári járásban, Ungvártól 25 km-re, a magyar határ mentén helyezkedik el. Közigazgatásilag hozzátartozik a két világháború között létrehozott Tiszaújfalunak is (rada.info). Szomszédos települései: nyugaton Csap, délkeleten Eszény és keleten Cservona, északon szántóföldek és egyéb területek határolják. Ásványt a folyószabályozásokig a Tisza és a Latorca gyakran fenyegette árvízzel.

1.ábra. Tiszaásvány földrajzi fekvése Kárpátalján

Forrás: saját szerkesztés

A terület az archaikumban formálódott. Több vulkanikus és hegységképző folyamat zajlott itt. A falu alatt néhány méterrel húzódik egy vulkanikus lánc, ami a szarmata korból való. A Paleozoikumban a terület víz alá került. A mezozoikum elején is tartott a vízzel történő borítottság, ami a későbbi Kréta korban enyhült, de a területen a vízszint csökkenése nem volt látványos. A kainozoikumban is víz alatt volt a terület, az antopogén korban alakult ki a vidék maihoz hasonló arculata (Maszjak S., 2000). Geomorfológiai szempontból terület síksági jellegű, felszínformákat a környéken elhaladó folyók alakították ki (Zasztavnij F., 2004).

Ukrajna legnagyobb része a mérsékelt-kontinentális éghajlati övben fekszik. Így Kárpátalja és Tiszaásvány is, az Atlanti-kontinentális vidéken helyezkedik el. Ennek következtében itt minden évszak érzékelhető (Beregszászi A., 2005). A tél enyhe -2° és -5°C , a nyári középhőmérséklet $+20^{\circ}$ - $+23^{\circ}\text{C}$ között van. A melegidőszaki napok száma a 270-et is meghaladja (Nagy L., 2009).

A földrajzi elhelyezkedése határozza meg a vízjárási viszonyait. A két leginkább meghatározó folyó – a Latorca és a Tisza. A területen két nagyobb árvíz is volt. Ezért a települést töltéssel vették körül, ami véd az áradásoktól. A faluban található a Morotva-tó, amit mesterségesen alakítottak ki (Nagy L., 2009).

A podzolos és homokos talajok a jellemzőek a területre, amik növénytermesztésre kevésbé alkalmasak. Ennek ellenére, a helyi lakosság feltudja használni különböző mezőgazdasági munkálatokra (Nagy L., 2009).

Tiszaásvány növény- és állatvilága- igencsak szegényes. Az „almáskertben” különböző vadon élő állatok találhatóak meg, ilyenek például: nyest, róka, vadnyúl, borz, őz és kisebb rágcsálók. A mezőkön megtalálhatóak még: fácán és bagoly. Fafajai: tölgy, nyír, nyár, gesztenyefa. Napjainkra a privát területeken történik a különböző fák termesztése (Nagy L., 2009).

I.2. Történelmi áttekintés

Történelme egészen 1282-ig visszanyúl. Amikor is a Gutkeled nemzetség tagjai voltak a birtokosai a helységnek. Az idő folyamán több család és nevesebb ember is tulajdonában tudhatta a községet, ilyenek voltak az: Eszenyiek, Szürtey-család, Bocskai István, Lipót Király, Vécsey Sándor. Vályi András leírása 1796-ból így szól: „*ÁSVÁNY. Elegyes lakosú magyar falu Ungvár Vármegyében, birtokosai több Uraságok, lakosai katolikusok, és reformátusok, fekszik erdőség között, Kis Ráth, és felső Lyikéhez Szabolts Vármegyében nem meszsze, Latortza, és Tisza vizeivel békerített helyen, gazdag erdei, szántó földgyei vagynak; de az áradások néha károkat okoznak lakosainak; első Ostálybéli*” (Vályi A., 1796).

Még egy régebbi 1851-es leírás található Ásványról: „*Ásvány, magyar falu, Unghvgyében, Unghvárhoz délre $2\frac{3}{4}$ mfdnyire: 5 kath., 356 ref., 12 zsidó lak. Ref. anyaszentegyház. Termékeny határa a Tisza és a Latorcza közé szorult.*” (Fényes E, 1851).

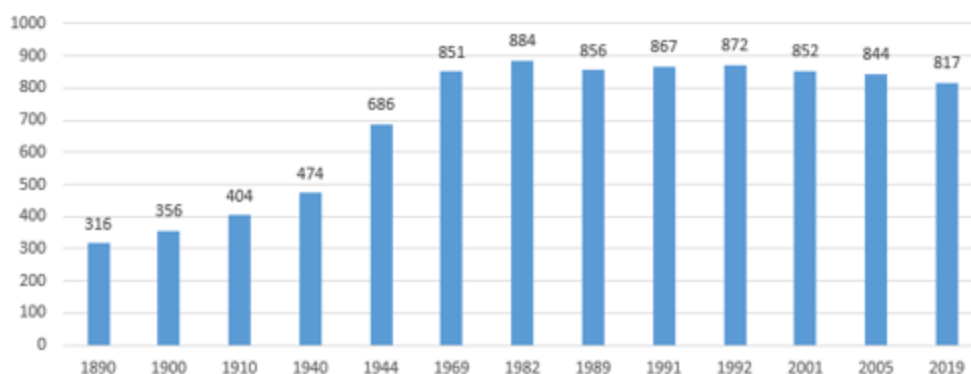
A terület sok változáson esett át a történelme folyamán. Volt Magyarország, Csehszlovákia része is. A második világháború végén a csapi vasúti csomópontért a harcok a

községben is dúltak. Később 1944-ben a sztálinisták 53 férfit hurcoltak el a területről. Ezek közül 19-en soha nem tértek haza, az úgynevezett „málenkij robot”-ból.

1991. november 25-én a területi tanács elnöksége határozata értelmében visszaállították a község eredeti nevét Tiszaásvány-t.

I.3 Népeségföldrajzi áttekintés

Tiszaásvány lakosságának a száma 817 fő, a helyi községháza 2020-as adatai szerint. A lakosság nem összetételét vizsgálva arra a következtetésre jutottunk, hogy a településen nőtöbbség figyelhető meg (60%). Tiszaásvány községében 287 gyerek (0-17 év között), 370 felnőtt (munkaképes korú lakos, 18-59 év között) és 160 nyugdíjas (60 év fölött) él.

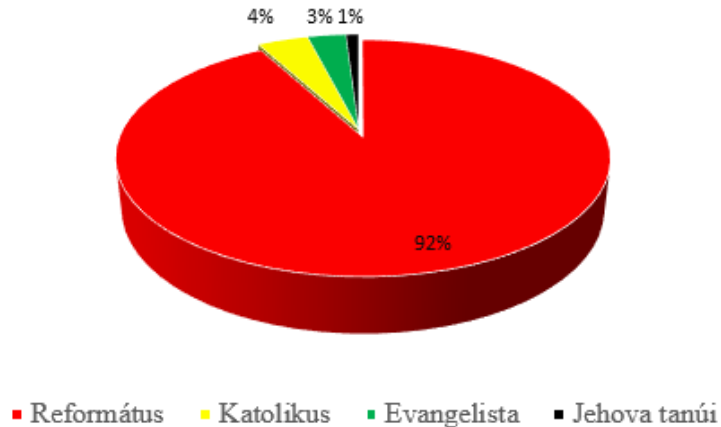

2. ábra. A lakosság számának alakulása

Forrás: Tiszaásványi Községi Tanács adatai; saját szerkesztés

Tiszaásvány nagy többségében magyar lakta település. A lakosságot 98% Magyar és csak 2% ukrán nemzetiségűnek valja magát alkotja.

Tiszaásvány lakosságának vallási összetétele nem túl sokszínű (3. ábra). Négy vallási felekezetet találhatunk, melyek közül a református a domináns, mivel a lakosság 92%-a az adott vallást gyakorolja.

3. ábra A népesség vallási összetétele (2020)

Forrás: Tiszaásványi Községi Tanács adatai; saját szerkesztés

I.4. A település gazdasága

I.4.1. Ipar

A településen egy pékség, fáfeldolgozó üzem és három darab élelmiszerbolt működik. Az elmúlt években villamosenergia gerjesztése céljából napelem farmot hoztak létre a település területén. A helyi pékségben a falu lakosainak elenyésző száma vállal munkát, a környező falvakba és Csap városba szállítanak innen kenyeret és különböző pékárukat. Az élelmiszerboltok tulajdonosai mind Tiszaásványi lakosok.

A fáfeldolgozó üzem messzebb esik a falu központjától, azonban a területéhez tartozik. Ehhez közel hozták létre a már említett napelem farmot.

I.4.2. Mezőgazdaság

A hagyományos ágazatok közül a sertés- és a baromfi- tartása a jellemző, ami magáncélból történik. A kolhoz által telepített gyümölcsös megmunkálása mára leállt, ezért a fák termése nem járul hozzá a helyi mezőgazdasághoz.

A szántóföldek nagy része a helyi farmer gazdászok tulajdonában van. A megművelés alatt lévő területeken kukoricát, búzát, zabot termesztenek. Két magán farmgazdaság található a községben. Ahol mind a juh- és szarvasmarha-, de a sertés- és baromfi- tenyésztése is végbemegy.

I.5. Szolgáltatások

A községben szinte minden házba be van vezetve a víz, a villanyáram és a központi fűtés. A lakosság kisebb része rendelkezik gépkocsival.

A központban található, a helyi lakosok által Butik-nak nevezett élelmiszerbolt. Ezen kívül két másik élelmiszerbolt is van a településen. Ezek kisebb forgalommal rendelkeznek.

4. ábra Butik élelmiszerbolt

5. ábra Kis élelmiszerbolt

6. ábra Kis kocsmá vendéglő

(Saját felvételek)

Tiszaásványban két iskola működik. 1865-ben épült az első iskola, amely 1912-ig működött. 1912-1939 között állami népiskola volt, majd ezt követően ismét református népiskola (Nagy L., 2009).

Eleinte a lelkészek vagy a lelkészek által kinevezett személyek oktatták a tanulókat, még az épület építése előtt. 1863-ban azonban kigondolták, hogy iskolaépületet építtessenek. Később 1865-ben valósult meg, közösen a tanítói lakás építésével együtt. Ezután az eszenyi közbirtokosság 6 hold föld területet ajándékozott és ezután megszervezték a tanítói állást (Mészáros I., 1993).

Azonban 1910 és 1911 között nem volt tanítás, mikor is az épület használhatatlanná vált. 1912. szeptember 1-től állami iskola működik (Nagy L., 2009).

7.ábra. A tiszásványi Elemi Iskola épülete

Forrás: saját felvétel

A jelenlegi oktatás azonban már két épületen belül megy végbe. A „kisiskolának nevezett” elemi iskola (egykori zsidó lakás) 1890-ben épült (7.ábra). A II. világháborúban a német katonák vették igénybe az épületet szálláshelyként, ezután állami tüzlet működött itt. Építése után száz évvel, azaz 1990-ben elemi iskolaként működik, 1-4 osztályokkal (Nagy L., 2009).

A „nagyiskolának” nevezett épületben, az 5-9 osztályosok kapnak helyet. 1910-ben épült (8.ábra). A kezdeti időkből tanár szállásként is szolgált. 1990-től működik csak iskolaként Malomka Sándor iskola igazgató szavai szerint.

8.ábra. A tiszásványi Általános Iskola épülete

Forrás: saját felvétel

I.6. Turisztikai látnivalók a községben

Református templom. A Tiszaásványi Református Egyházközség a Kárpátaljai Református Egyházkerület Ungi Egyházmegyéjében található, jelenleg a Tiszaújfalui Református Egyházközséggel közösen tart lelkészi állást Malomka Sándor református egyházgondok leírása alapján.

A régebbi 1796-ban épített fatemplomot és harangtornyot, műemléknek nyilvánítása után, 1927-ben Kassára szállították. A jelenlegi református temploma 1937-1943 között épült (9.ábra).

9.ábra. A tisaásványi református templom épülete

Forrás: saját felvétel

A református templom épülete mellett található, az évekig ovadaként is működő, református parókia épülete, ami újra visszakerült a református egyház tulajdonába (Nagy L., 2009). Nemrég esett át felújításon (10.ábra).

Emlékművek. A jelenlegi Tiszaásványi Általános Iskola épületén található Ónody Géza emléktáblája. Pedagógus családban született, később szintén pedagógussá vált fiatalember, a Huszti tanítóképzőben végezte felsőfokú tanulmányait. A magyar hadseregben szolgáló tanárt, 1945-1947 között a Vorozsenyi lágerbe hurcolták kényszermunkára. Pedagóguspályáját Nagydobronyban kezdte, majd Tiszaágteleken folytatta feleségével Ónody Etelkával. 1953-tól a Tiszaásványi elemi iskolai szolgálatába álltak és itt fejezték be tanári pályájukat (Nagy L., 2009).

10. ábra. A református parókia épülete

Forrás: saját felvétel

2004. november 28-án a pedagógus emlékére Csuka Béla kőfaragó által készített gránit emléktáblát (11. ábra) dr. Orosz Ildikó és az akkori iskola igazgató Ferkó Csaba avatta fel Ónody Etelka egykori pedagógus adatai szerint.

11. ábra. Ónody Géza emléktáblája

Forrás: saját felvétel

A falu közössége a KMKSZ együttműködésével 1992-ben emlékművet hozott létre a sztálinizmus és a II. világháború helyi áldozatainak (12. ábra).

12. ábra. A II. világháború Tiszaásványi áldozatainak síremléke

Forrás: saját felvétel

Aktív pihenés. Az Eszeny felé vezető földút közelében, a falu határánál található egy négyhektárnyi vízfelülettel rendelkező halastó. A helyiek „Nagyödörnek” is nevezik (Nagy L., 2009).

A főbérő gyakran újítja a halállományt, sok horgász szívesen látogatja a tavat. A tó mellett faházak találhatóak, amelyek nem csak a horgászni vágyók kényelmét szolgálják, hanem az itt kikapcsolódni vágyókat is.

13. ábra. A „Nagyödör”

Forrás: saját felvétel

II. A FELMÉRŐ TESZTEK ÖSSZEÁLLÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANA

Teszt - méréses próbát jelent. A kutatás tanítása során, amikor egy adott dolog attribútuma ihoz számot rendelünk az elfogadott szabályok szerint, mérésről beszélünk. A teszteknek három jóságmutatója van: validitás, a reliabilitás és az objektivitás (Kontra J., 2011).

Validitás alatt a teszt érvényességét értjük: azt a tulajdonságát, hogy tényleg azt mérjük-e, aminek a mérésére a tesztet kidolgoztuk, amit a tesztel mérti szeretnénk. Ez a kérdés túl egyszerűnek látszik, mivel ha tesztet készítünk valami mérésére, akkor természetesnek tűnik, hogy a teszt valóban azt mérti (Csapó B., 2005).

A megbízhatóság a mérésnek pontossága, amely csoportszinten adja meg a mérési hibákat. A megbízhatóság értéke a munkatervvek számától és minőségétől függ. Általánosságban elmondható, hogy minél több munkatervünk van, annál megbízhatóbban tudunk mérni. Bizosítanunk kell a megbízhatóság érdekében a terv függetlenségét a feladatokon belül és az értékelésnél is (Molnár E. – Vigh T., 2013).

Ertl Babbie megfogalmazása alapján: "A tudománynak (és más vizsgálódásoknak) az a minősége, melynek folytán két különböző kutató, ha ugyanazt a problémát vizsgálja, ugyanarra a következtetésre jut. Végső soron ez a gyakorlati kritériuma az úgynevezett objektivitásnak. Valamiről akkor mondjuk, hogy objektíve igaz, ha különféle szubjektív orientációjú megfigyelők mind igaznak mondják" (Babbie E., 1995).

II.1. A tesztelés elmélete

Először a pszichológiában vált ismertté a tesztelés alkalmazása. Segítségükkel többé-kevésbé gyorsan és megbízhatóan felmérhetőek különböző pszichológiai jellemzők, mint az intelligencia, a kreativitás, vagy más többféle jellemvonások. Egy évszázadra visszavezethető a pszichológiai tesztelés története (Csapó B., 2005).

A tesztelés a statisztikai elméletet használja a mérési folyamatok tervezésére, az eredmények értelmezésére és a vizsgálati eredmények modellezésére. A tesztelés keretei belül a mérési problémák megszakítását és csökkentését tartalmazzák, főképp az oktatásban és a társadalomtudományokban (Crocker, L – Algina, J, 2008).

A pedagógiai tesztelés az írásbeli készítményeken kívül szóbeli, manipulatív, ezen kívül pszichomotoros teljesítmények mérésére is irányul. A tesztelés mérőeszköznek is szokták nevezni, amely jó skálán mérti az adott pszichikus tulajdonságo(ka)t. Kiseb, különálló módon

értékelhető részegységekből, feladatkörökből vagy feladatokból álló résztesztekből áll. A feladatoknak a legkisebb – tovább már nem bontható – önállóan értékelhető elemei az itemek. A klasszikus tesztelmélet szerint elegendő a teszt, továbbá az item értelmezése, amelynél 1 pontot ér a jól megoldott item, valamint 0 pontot a hibás. Következésképp elmondható, hogy a teszt összpontszáma egyenlő a helyesen megoldott itemek számával (Kontra J., 2011)

A klasszikus tesztelmélet alap gondolata, hogy a konstrukció mérhető és ezen felül van egy valódi értéke is. Az egyes mérések alkalmával ezt a valódi értéket pontozzuk, de mérésünkben mindig lesz némi hiba. Célunknak azt kell vennünk, hogy olyan mérési körülményeket hozzunk létre, amelyben a hiba nem lesz rendszeres, hanem csak véletlenül történhet meg (Hidegkuti I. – Balázs K., 2016).

II.1.1. A kérdőív tervezés lépései

A kérdőív készítésének folyamatát több fázisra kell osztanunk, amik a következők:

1. Előkészítési fázis: meg kell határoznunk a kutatási tervet.
2. Kérdőív szerkesztése: ki kell dolgoznunk a kérdőív témaköreit, kérdéseit.
3. Próbalekérdezés: Nem szabad alábecsülnünk a próbalekérdezést sem. Sokan kiszokták hagyni ezt a lépést, többnyire időhiány miatt. De, ha valaki kihagyja a próbalekérdezést, akkor majd az adatelemzésnél több olyan probléma is felmerülhet, amelyeknek a megoldása sok időt vesz majd igénybe és több energiáfordítással jár.
4. Véglegesítés: a kérdőíveket kitöltetni a célcsoporttal.

A kérdőív strukturális felépítése:

1. Bevezető rész: Precíz módon kell megfogalmaznunk, hogy mit is várunk el a kérdőív kitöltőjétől. Szükséges még megfogalmazni, a munkánk célját is. Továbbá, tudatnunk kell a visszaküldésnek a módját, határidejét és a kitöltés módját. Jó megszólítással szükséges kezdődnie, valamint köszönettel végződnie.
2. Általános, szocio-demográfiai jellemzők: nem, kor, lakhely stb.
3. A kutatási témához kapcsolódó kérdések témakörönként vagy kérdéstípusonként
4. "Köszönjük, hogy kitöltötte a kérdőívünket/vagy/kérdőívemet (spssabc.hu).

II.1.2 Kérdéstípusok

Nagyszámú variációja jött létre a kérdőíveknek a modern adatgyűjtési készülékek segítségével, így létezik postai kérdőív, telefonos kérdőív, online kérdőív, ezen felül személyes megkérdezést segítő kérdőív.

Kérdéstípusok:

- Nyitott kérdések: nehéz a feldolgozásuk, a saját véleményét is megfogalmazhatja a válaszadó.
- Zárt kérdések: egyszerűbben vannak megfogalmazva, inkább előre megfogalmazottak:
  - alternatív: 2 közül lehet választani (Igaz-Hamis)
  - szelektív: több válasz is lehetséges
  - skála: minősítési sorrend (1-5) (Hollóné Kacsó Erzsébet et. al., 1994).

Kérdéssel nemcsak kérdezni, hanem közölni, felszólítani, gondolkodni, meggyőzni, magyarázni is lehet. Az érthető tanításnak alap összetevője a jó pedagógusi kérdés. A megfelelő kérdés értékes lehet. Alkalmos a tudásszint adatfelvételére, a gyengeségek felderítésére, aktivizál, fejlődik a nyelvi kultúra, s ami nagyon releváns, hogy erősíti a személyes kapcsolatot is (Kraiciné Szokoló M., 2004).

II.2. Mérés és értékelés fogalma, funkciói, típusai

Az értékelés – megerősítési, visszacsatolási folyamat, amelynek során nemcsak a tanulók tevékenységét értékelhetjük, hanem az egész tanítási-tanulási folyamatot, annak hatékonyságát, hozzászámolva a folyamat összes tényezőjét.

Az értékelést rendszerint használják szűkebb, ezen kívül tágabb értelemben, sőt a mérés, ezen kívül az ellenőrzés fogalmának szinonimájaként említik, pedig nem az.

Mérés az értékelési folyamat azon periódusa, amelyben valamilyen mérőeszköz segítségével adatokat gyűjtünk. Az adatokat pedig szűkebb körű értékelés keretei között kvantitatív (mennyiségi), ezen kívül kvalitatív (minőségi) módon dolgozzuk fel.

Az értékelést megelőzően ellenőrzést hajtunk végre, mivel ez annak a szükséges előfeltétele. A tanár például ellenőrizheti a házi feladat elkészültét, de minőségét osztályozza.

Az értékelésnek aszerint, hogy mi a tárgya, esetleg célkitűzése, számos funkciója, továbbá típusa lehet. Az iskolai gyakorlatban leggyakrabban a tanulmányi eredményeket értékeljük. Értékelhetünk neveltségi szintet, rangsorolhatunk iskolákat, pedagógusi munkát,

szelektálhatunk a diákok között, ha valamilyen különleges jártasság meglétéhez kapcsolódó tanulmányokat szeretnének elkezdni. A tanulmányi eredmények értékelésénél Scriven (1967) nevéhez kapcsolódik a formatív és szummatív értékelés megkülönböztetése, mely a későbbiekben a diagnosztikus értékeléssel bővült (Tóthné Parázsó L., 2011).

A nézőpont szerint, az intézményi nevelésbe is beépült az értékelés és mára mára nemcsak nevelési és oktatási módszer, hanem „rendszer szabályozó elem”, amely az értékelés bemeneti és kimeneti szintjén egyaránt megjelenik (Báthory Z., 1997).

II.3. A mintavételezés

A statisztikai, valamint nem statisztikai mintavételi eljárások alatt az ellenőr megtervezi, valamint kiválasztja az ellenőrizni kívánt mintát, ezen kívül kiértékeli a mintavétel eredményét annak érdekében megfelelően, hogy elegendő, megbízható, meghatározó, valamint értékes ellenőrzési bizonyítékot nyerjen.

A statisztikai mintavételezés olyan technikák használatát jelenti, amelyekből matematikailag megvalósított következtetéseket lehet levonni a népeiségre vonatkozóan. A nem statisztikai alapú mintavételezés eredményei nem vetíthetők ki a populációra, mivel a minta nem valószínű, hogy reprezentálja a populációt.

A mintavételezés elemi lépései 1. A tesztelés céljának meghatározása 2. A populáció meghatározása Ez a lépés magában foglalja a mintavételi egység meghatározását és a lakosság teljességének figyelembe vételét. A kontrollok teszteléséhez magában foglalja a vizsgálandó periódus meghatározását. Az egyedi (szubsztantív) teszteléshez kapcsolódóan magában foglalja az egyenként is lényeges (minta)elemek azonosítását. 3. A mintavételi kockázat elfogadható szintjének megadása (pl. 5 vagy 10%) 4. A minta összetételének, valamint méretének meghatározása táblázatok, ezen kívül képletek használatával.

Az ellenőrzési minta méretének és összetételének megállapítása során az ellenőrnek figyelembe kell vennie a specifikus ellenőrzési célokat, a populáció természetét, valamint a mintavételezési és kiválasztási módszereket (www.marcali.hu).

II.4. A teszteredmények feldolgozása

A tesztek megírásuk után osztályozni kell. Ez digitálisan is történhet géppel vagy kevert módszerrel, emberi és számítógépes értékeléssel. Hogy melyiket választjuk, azt a feladattípusok alapján kell kiválasztanunk.

Ha a feladatok feleltválasztósak, akkor a gép is végrehajthatja az értékelést, a programnak megfelelően kiszámíthatja a kívánt statisztikai mutatókat. A feleltalkotásos feladatok egy része – bonyolultabb kiegészítések, kreativitást is felbecsülő feladatok, definíciók, esszé jellegű kifejtések – csak emberi intelligencia segítségével értékelhetők.

A felmérés során kapott minták összevetését számszerűsített adatok segítik és teszik egységessé. A vizsgált csoportok elemeit tartalmazó adathalmazt a következtetések levonása céljából a táblázatba foglalva analizáljuk, amelynek során növekvő vagy csökkenő sorrendben feltüntetve foglaljuk a kapott eredményeket (Tóthné Parázsó L., 2011).

III. FEJEZET. KÁRPÁTALJA TURIZMUSÁNAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

Kárpátalja a turizmus szempontjából igencsak bő leltárral rendelkezik. Akár az ásvány- és termálvízkészletéről, akár az ember alkotta vonzerőkről beszélünk minden adott a területen a turisztikai tevékenységre. Több kulturális és természeti látványosságot nyilvánítottak az UNESCO Világörökség részévé. Kárpátalját Ukrajna nyugati kapujának is szokták nevezni, mivel négy országgal is határos ezzel még előnyösebbé téve annak helyzetét a turizmuson belül. Különös értéket jelent itt a kultúra, ami a nemzeti sokszínűségnek köszönhetően nagyon változatos, egyedi. Azonban a gazdasági, politikai tényezők nem segítik ezeknek a lehetőségeknek a feltárását, hasznosítását. Az alapinfrastruktúra hiányos vagy rossz minőségű megléte, a megye gazdaságának alacsony szintje hátráltatják Kárpátalja turisztikai potenciálját.

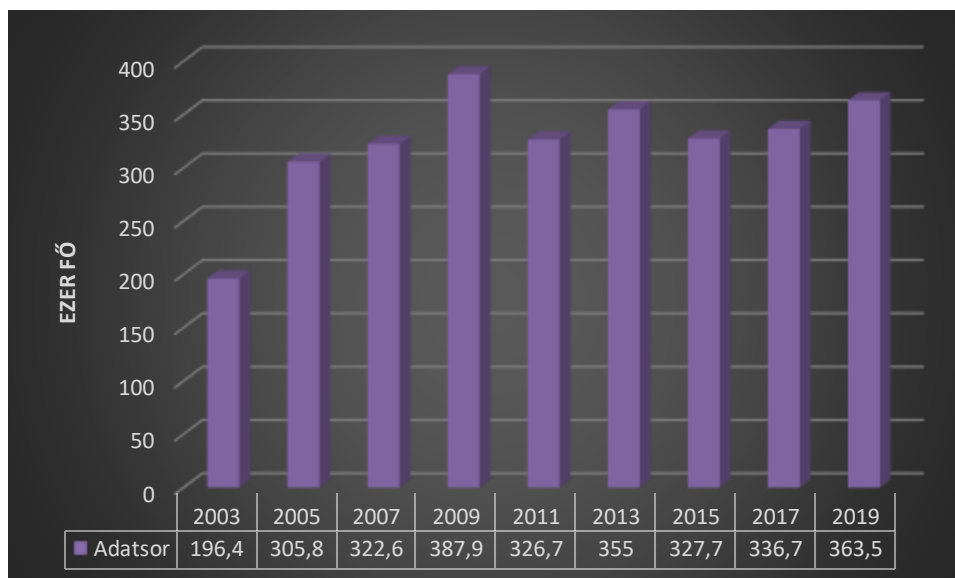
III. 1. Kárpátalja turizmusának keresleti mutatója

Ukrajnában gyakran a regionális és állami szakmai területek is gyakran túlértékelik a turizmus szerepét. Az erre vonatkozó statisztikai adatokat közelebbről megnézve megállapíthatjuk, hogy a Kárpátalján belüli turisztikai tevékenységek kis részt tesznek hozzá az egész országos turizmushoz, ám ezt nem szabad lebecsülnünk, mivel még így is 1,5-3,5%-os hozzájárulást nyújt az ukrajnai turisztikai iparhoz. A megyék rangsorában az adatok alapján Kárpátalja a 10-12. helyet foglalja az összukrajnai viszonylaton belül, amely eredmény jónak nevezhető. A demográfiai és gazdasági helyzetet vizsgálva kijelenthetjük, hogy a megye turisztikai eredményei erősen pozitívak és ami még jó hírként szolgálhat, hogy a lehetőségek palettája széles. Az erőforrásokat áttekintve, amelyeket feltudnak használni a turizmuson belül Kárpátalja lényegesen jobban mutat. Mivel az Ukrajnán belüli természeti és rekreációs erőforrások 28,6%-a Kárpátalján található meg (Berghauer., 2012; Spenik T., 2013).

Kárpátalja turistaforgalma a 2018-as évben 363,5 ezer személy volt a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal turizmussal foglalkozó szakosztálya révén beszámolt információk alapján.

Háromszorosára nőtt a turistaforgalom a 2000 (84,2 ezer fő) és a 2017-es (237,9 ezer fő) évek közti időszakban a formális beszámolók szerint. Az adott időszakban ugyanakkor csökkenés figyelhető meg, a 2009-2010-es gazdasági válság (hózzávetőlegesen 20%-os), és a 2014-es ukrán-orszós összetűzés (nem messze 18%-os) hanyatlást generált. A külföldi látogatók

számának csökkenése figyelhető meg az általános emelkedés mellett. 2005-ben figyelhetjük meg a csúcspontot (34,5 ezer fő), viszont ezek után értékük a továbbiakban stagnált. A 2009-es évben a totális negatív érték jelentkezett (15,3 ezer személy). A soron következő 2014-15-ös mélypont tekinthető az utolsónak, mivel ezután a külföldről érkezők száma nagyjából normalizálódott a 2017-es évre (Kárpátalja – szanatóriumok és turizmus, 2017, 2018).

14.ábra. Turistaforgalom Kárpátalján 2003-2018 között (ezer fő)

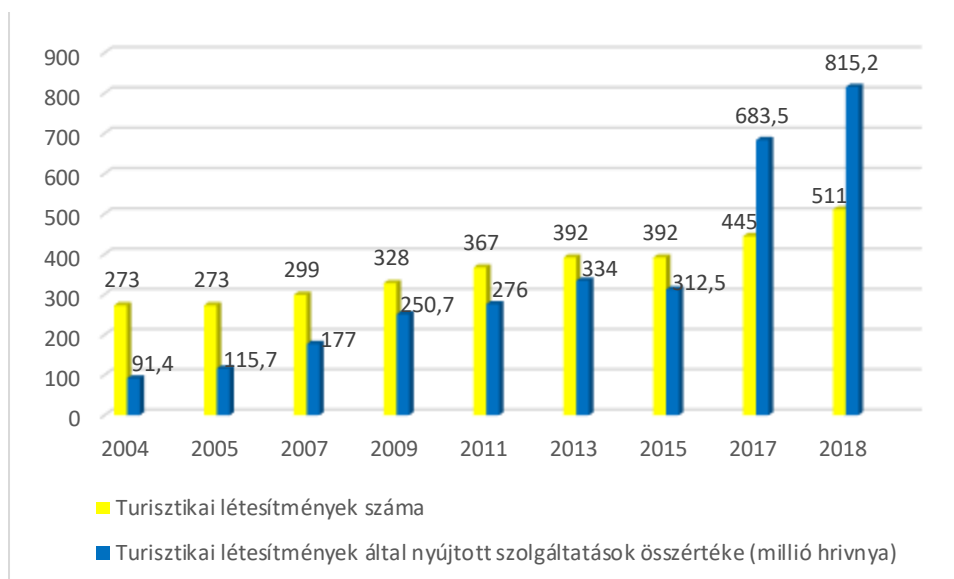
Forrás: Berghauer S., 2012; Kárpátalja regionális fejlesztési stratégiája a 2021-2027 közötti időszakra, 2019.; saját szerkesztés

A külföldről érkező utazók mintegy 11,4%-át jelentik a teljes turistaforgalomnak és a középérték szerint 2 éjszakán át szállnak meg a megye szállásaiban. A Kárpátalján időt eltöltő látogatók többsége (74%) Ungvár és Munkács szálláshelyein szállnak meg. A külföldi turisták jelentős száma Magyarországról (1,4 ezer fő) és Szlovákiából (1 ezer), továbbá Németországból (930 fő), Csehországból (844 fő) és az USA-ból (725 fő) jön (Kárpátalja – szanatóriumok és turizmus, 2017, 2019).

A 2004 és 2008-as évek közötti időszakban a látogatók ellátásáról gondoskodó létesítmények száma 238-al emelkedett, ezzel összeségében 511 az említett csoportba tartozó szálláshelyek száma, emellett szállást képesek biztosítani főszezonban 30 ezer turista részére. Valószínűleg a számbeli növekedés a magánkézbe kerülő intézmények számának köszönhető. Kárpátalja pénzügyi bevétele is lényegesen gyarapodott az elmúlt években, mivelhogy az említett években a teljes turizmus forgalomból befolyó összeg 91,4 millió hrvnyáról 815,2 millió hrvnyára gyarapodott. Tényként kezeljük azt, hogy a hrvny árfolyama az adott

időszakban infláción ment keresztül, viszont a változás még ígyis szemre méltó. (Berghauer S.,– Fodor Gy., 2014; Kárpátalja regionális fejlesztési stratégiája a 2021-2027-es évre, 2019).

15.ábra. Kárpátalja turisztikai létesítményeinek száma és az általuk nyújtott szolgáltatások összértéke (2004–2018)

Forrás: Berghauer S., 2012; Kárpátalja regionális fejlesztési stratégiája a 2021-2027 közötti időszakra, 2019; Saját szerkesztés

III.2. Kárpátalja idegenforgalmának kínálati elemei

Kárpátalja Ukrajna rendkívül ígéretes régiója turisztikai, rekreációs és szabadidős szempontból. A turizmus a régió fejlődésének meghatározó tényezője. Az egyedülálló gyógyászati- és rekreációs potenciál, amely hozzájárul a különféle típusú turizmus fejlesztéséhez, évről évre egyre több látogatót vonz Kárpátaljára. A térség turisztikai ágazatának fejlesztésének fő irányai a balneológiai, hegyi síelés, falusi turizmus és túrázás. A térségben minden feltétel adott a népszerűvé vált belföldi és nemzetközi turizmus fejlesztéséhez. Az ember által alkotott látnivalók közül kiemelkedőek a várak és a kastélyok, ezek közül is leginkább a munkácsi, ungvári és a nevickei vár. A területen nem csak várak, hanem várromok is megtalálhatóak, mint a nagyszőlősi, szerednyeai, királyházi és huszti várrom. Környékünk legszebb és legnevezetesebb történelmi műemléke a munkácsi vár, amely címet a magyar történelemben betöltött szerepe miatt nyert el. A vár fontos szerepet játszott a Habsburg-ellenes küzdelmek sorában. Zrínyi Ilona vezetésének idején a várórség utolsóként kapitulált a Rákóczi-szabadságharcban, továbbá II. Rákóczi Ferenc nevéhez is szorosan kötődik. Később börtönként, ezt követően katonai laktanyaként, utána pedig traktoros iskolaként használták. A várat a XX.sz második felében kezdték el hasznosítani turisztikai céllal. Vidékünk szintén a

legtöbb ember által ismert az Ungvár nevezetességeként emlegetett ungvári vár. A legrégebbi írásos emlékek szerint először a Gesta Hungarorumban olvashatunk a várról, azonban keletkezéséről több feltételezés is létezik. Ungváron a vulkanikus eredetű Várhegyen található. A vár és területe több mint 360 évig a Drugeth család uralma alá tartozott. Később az egyháznak adományozták a várat és papneveldévé alakították át, a korból fennmaradt freskókat a mai napig megnézhetjük a vár falain belül. A vár szomszédjában található a szabadtéri és néprajzi múzeum (skanzen), amely sokat tesz hozzá a terület turisztikai potenciáljához. A nevickei vár az Ung völgyét védte és fontos kereskedelmi útvonal mentén volt található. Drugeth György uralkodásának idején részt vett az ellenreformációban, ezért II. Rákóczi György fejedelem leromboltatta várát. A várrmot elkezdték helyreállítani és alatta pedig parkot hoztak létre.

A terület földtani szerkezetének jóvoltából termál- és ásványvizekben bővelkedik Kárpátalja. Az ásványvizeket Szolyva és Visk szférájában a 18. századtól palackozzák a mai napokig nagy mennyiségben (Berghauer S., 2006).

Az Ukrajnában megtalálható 36 különféle típusú ásványvíz közül 32 fajta megtalálható Kárpátalján. A mesterséges fúrásoknak köszönhetően 360 elismert forrást ismerünk, melyeknek a napi vízhozama túlépí a napi 10 ezer m³-t. („Az üdülőhelyről”, 2000, N 50, 435; 2006, N 22, 184); Kárpátalja – szanatóriumok és turizmus 2008).

A várkastélyok, amelyek közt kimagasló a nagyszőlősi Perényi-kastély, a beregszászi Bethlen-Rákóczi-kastély és a beregvári Schönborn-kastély. A felsoroltak és az itt nem említett várkastélyok is mind több nemesi családnak is emléket állítanak. Múzeumként működik ezen kastélyok közül néhány, de zöme más funkciót lát el, illetve az is előfordul, hogy funkció nélkül van (Berghauer S., 2012).

Jó néhány templom és kolostor is szépíti Kárpátalját, amelyeket a vallási változatosságnak köszönhetünk. Főképp kiemelendők ezek közül a beregszászi és nagyszőlősi katolikus templomok, a gerényi görögkatolikus körtemplom (rotunda), továbbá a csetfalvai és a técsői festett kazettás mennyezetű templomok, ezenfelül találhatóak még itt erődtemplomok is visken és huszton.

Az UNESCO világörökségi listán szereplő fátemplomok a kőrösmezői és az uzsoki, amelyeket kilehet emelni a többi közül (Deschmann A., 1990; Kovács S., 1999)

Sokszínű lehetőséget ajánl az ide látogatók számára a hegyvidék, ahol főképp az aktív turizmust kedvelők igényeit tudják kielégíteni: vadászat, horgászat, természetjárás, sziklamászás, lovaglás, kerékpározás, hegymászás, sielés (Tarpai J., 2013).

A régió belül található 9429 változó méretű folyó, melyeknek összhossza 19 578 km. A bőséges folyóhálózat a Tisza vízgyűjtőjéhez tartozik. Valamely a Kárpátalján található folyók

közül lehetővé teszik a vadvízi evezést. Ilyen a csaknem 100 km hosszú Tisza felső folyásánál található is (Kárpátalja, 2011; Tarpai J., 2013).

A szovjet időkben számos, a gyógy- és ásványvíz források kihasználása céljából létrejött szanatórium nyílt meg, amelyek közül valamennyit a mai napokban is használnak, ilyenek például: az aknaszlatinai gyógyvizek, beregvidéki termálvizek (Kaszonyi termálfürdő, Beregszászi termálfürdő, Pacsirta üdülőközpont). Kárpátalján a hivatalos statisztikai adatok 62 egészségügyi intézményt tartanak számon: 36 panzió, üdülő és gyógyüdülő, 19 szanatórium, 7 profilklinikus szanatórium (https://karpatalja.blog.hu/2018/12/15/karpatalja_gyogyfurdoi).

Kárpátalja majdnem minden járásában megtalálhatóak elvételre változó méretű vízvezetékek, amelyek rendnyire folyók medrében vannak. A régió vízvezetékei: Szolovej vízvezetés (3-4 méter), Vojevodin-vízvezetés (6 méter), Sipot vízvezetés (14 méter), Trufanec (36 méter), Horogyilov (3-4 méter), Nyiresszkij-vízvezetés (6 méter). Ezek közül a leglátogatottabbak a Sipot és a Vojevodin-vízvezetékek (<https://www.tisza-forras.hu/vizesesek-karpataljan/>).

Egy térség látogatottsága, turisztikai vonzereje jelentősen függ az alap és a speciális infrastruktúra fejlettségétől. Kárpátalján kijelenthetjük, hogy az úthálózat a megyén belüli közlekedést lehetővé teszi, mindazonáltal az utaknak újításra, restaurálásra van szükségük. (Mikula N., 2009).

Előtérbe helyezett szerepet kapnak a kereskedelmi szálláshelyek a turisztikai infrastruktúrán belül. Forgalmukat, számukat ugyanakkor meghatározni igencsak nehéz feladat, a statisztikai adatgyűjtés elmaradásaiból adódóan. Formális információkat csupán a jogi személyként tevékenykedő létesítményekről találhatunk meg. A 2010-es év során 67 darab ilyenfajta kereskedelmi szálláshely működött Kárpátalján, ebből 33 szálloda, ifjúsági szálláshely vagy síközpont 17, továbbá 17-et az egyéb kategóriába sorolunk. (Tarpai J., 2013).

A folyamatos nemzetközi kommunikáció, sok esetben a családi kapcsolatok is hozzájárultak ahhoz, hogy az egyes nemzetiségek néphagyományai egyesültek és közössé váltak a Kárpátaljai lakosság körében. A régió Ukrajnához csatolása után a kárpátaljai konyha az összükran konyha javára gazdagodott. Általánossá váltak az olyan ételek, mint a borscs, savanyúságok, galuska, pelmenyi, ukrán saláták stb, amelyeket ezelőtt nem készítettek itt. Az ide érkező új lakosok pedig megismerkedtek a multinacionális kárpátaljai konyha sajátosságaival, így alakult ki a különleges gasztronómia Kárpátalján, melyek hatalmas lehetőséget teremtenek a gasztronómiai turizmus fejlődésének a térség számára. Továbbá az ide látogatók részt vehetnek különböző gasztronómiai fesztiválokon is (https://tourlib.net/statti_ukr/godya.htm).

Kárpátalját turisztikai szempontból megfigyelve mondhatjuk, hogy bő opciók közül választhatnak az ide látogatók, mivel a térségben megtalálhatóak:

— természeti adottságok és látnivalók (Hoverla, termál- és ásványvizek, Szinevéritó, Nárciszok-völgye, hágók, Sipot-vízesés, a Tisza forrásai, hegyi túrák stb).

— történelmi emlékhelyek és épített örökség (várak, Ungvár, Munkács, Beregszász belvárosai, szolyvai emlékpark, Árpád-vonal bunkerei stb).

— sokszínű gasztronómia (nemzeti konyhák, gasztrofesztiválok, borutak, borkóstoló helyek, borpincék stb).

— kultúrák keveredése és fesztiválok (Munkácsi Borfesztival, Ifjúsági Fesztival, Mezőgecsei Böllerverseny stb).

— hegyi túrázás, síturizmus (Hoverla, Fülöpfalva, Drahoibrát stb).

IV. FEJEZET. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ELEMZÉSE

IV. 1. Általános adatok

2021-ben kérdőíves módszer alapján felmérést végeztünk a Tiszaásványi lakosok Kárpátalja idegenforgalmi vonzerőivel kapcsolatos ismereteivel kapcsolatban. Az alap követelményeknek megfelelően, olyan kritériumokat szabtuk meg, amelyek szerint csak a felnőtt korúak vehetnek részt a felmérésben, azaz a 18. életévüket betöltött személyek, valamint azok a személyek, akik az elmúlt 5 évben utaztak az általuk megadott hely valamelyikére.

A munka megkezdése előtt egy meghatározott útvonalat jelöltünk ki, melynek megfelelően a felmérést készítő személy minden 5. háztartásba megy be és csakis egy adatközlővel végzi el a kérdőív kitöltését. Tisztáznunk kellett, hogy ki legyen a megkérdezett személy. Mivel Tiszaásvány lakosság száma igencsak kevés, ezért és az ismerősi viszonyok köszönhetően előre tudtuk, hogy mely háztartásokat kell majd megkérdeznünk a munkánk során. A feltételeket betartva azonban figyelembe kellett venni az alanyok életkorát, továbbá addig végeztük a felmérést, amíg a táblázatban szereplő adatok alapján meg nem kaptuk a megfelelő számú kitöltött kérdőívet.

Az összegzett adatok az SPSS Data Editor és a Microsoft Office Excel programok segítségével kerültek feldolgozásra. A jobb szemléltetés érdekében a programokat felhasználva különböző diagrammokat és táblázatokat készítettünk a kapott adatokból.

A lakosság pontos számát és a nemek arányát a Tiszaásványi Községi Tanács 2019-2020-as adatai alapján határoztuk meg, amelyek szerint a település lakossága 817 fő, és az előző bekezdésben említett kikötésnek 530 személy felelt meg.

Releváns elvárásnak találtuk, hogy a felmérést reprezentatív módon kell elkészíteni, ennek érdekében meghatároztuk a nők és a férfiak százalékos arányát. A kérdőíves felmérésben 30 nő (56,6%) és 23 férfi (43,4%) vett részt. Öt nagy korcsoportot is elkülönítettünk egymástól. (1. táblázat). Tehát összesen 53 személyt kérdeztünk meg utazási szokásaikról. A kérdőív 35 kérdést tartalmaz.

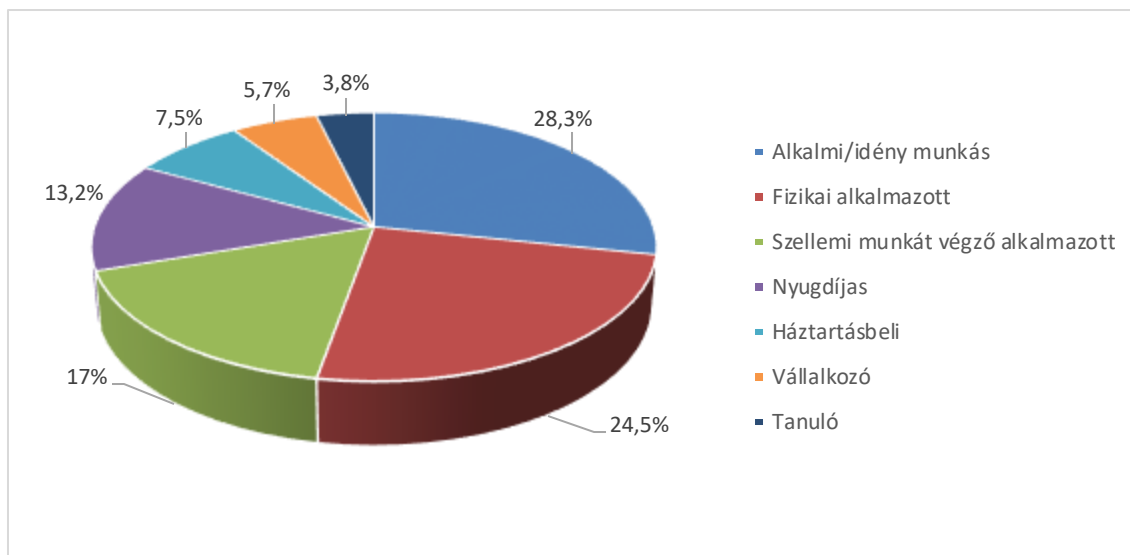
1. táblázat. A kérdőívet kitöltő személyek korcsoport szerinti felosztása

Életkor	Nő (fő)	Férfi (fő)	%	Fő (Összesen)
18-29	9	8	32	17
30-39	5	5	19	10
40-49	8	4	23	12
50-59	5	2	13	7
60+	3	4	13	7
Összesen	30	23	100%	53

Forrás: saját szerkesztés

A legmagasabb iskolai végzettséget figyelembe véve a kérdőívet kitöltők 56,6%-a szakiskolai, azaz adott szakirányú bizonyítvánnyal rendelkeznek, a középiskolai végzettséggel rendelkezők aránya 20,8%, a fennmaradó 18,9% pedig felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. Az általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya nem számottevő 3,8%. Utóbbi főleg a legidősebb korosztályra, azaz a 60 év fölötti személyekre jellemzők, a középfokú végzettség a középkorú csoportra, de a legidősebbekre is jellemző, valamint azokra a diákokra, akik még jelenleg valamely felsőoktatási intézményben végzik tanulmányaikat. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők minden korosztályban megfigyelhetők, de a fiatalabb korcsoportokba arányuk számottevőbb.

A foglalkoztatási csoportok szerint a megkérdezettek nagy része (28,3%) alkalmi/idény munkás, második helyet a fizikai alkalmazottak alkotják (24,5%), a harmadik helyen találhatóak a szellemi munkát végző alkalmazottak (17%), a következő pozíciót a nyugdíjasok töltik be (13,2%), a háztartásbeliek százaléka 7,5%, míg a vállalkozóké 5,7%, továbbá a felmérésben résztvevők 3,8%-a tanuló. (16. ábra).

16. ábra. Tiszaásványi lakosok foglalkozási csoport szerinti megoszlása

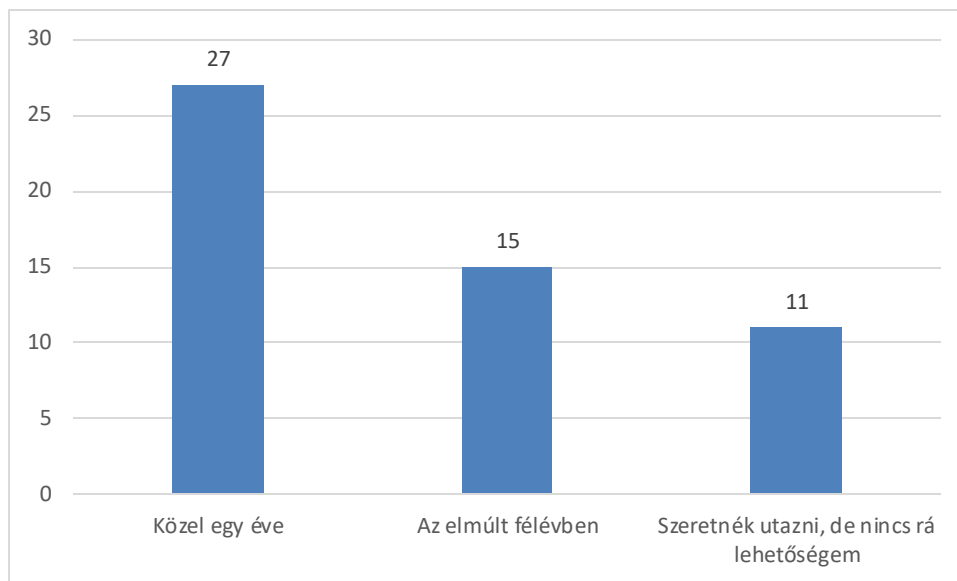
Forrás: saját szerkesztés

A családi állapotuk tekintetében a válaszadók túlnyomó része házas, 60,4% (32 fő), nőtlen/hajadon a megkérdezettek 17%-a (9 fő), a kapcsolatban lévők aránya 15,1% (8 fő). Elmondható, hogy az özvegyek száma nagyon alacsony és teljes egészében az idősebb korosztályra koncentrálnak 5,7% (3 fő). A faluban a válaszok száma nagyon alacsony, ezt alátámasztja, hogy a megkérdezettek között csupán 1 elvált családi állapotú személy volt lekérdezve.

IV. 2. A keresleti tendenciákkal kapcsolatos adatok

A kutatás további kérdéseiben Tiszaásvány lakosságának a kárpátaljai idegenforgalmi vonzerőinek keresletelemzésével foglalkoztunk. Kíváncsiságunk arra összpontosult, hogy a megkérdezett személyek mikor utaztak utoljára, valamint többnyire kivel, mivel utaznak és hogy mennyi időt töltenek el utuk során, továbbá, hogy tisztában vannak-e a meglátogatott helyek földrajzi elhelyezkedésével, történelmével stb.

Mint említettem, a felmérésünk során érdekelt, hogy a lakosok mikor utaztak utoljára, így hát, a „Mikor utazott utoljára?” kérdésünket megfigyelve a megkérdezettek közül 27 fő (50,9%), közel egy éve utazott utoljára, 15 fő (28,3%) az elmúlt félévben, valamennyivel alacsonyabb arányszámot mutat a szeretnék utazni, de nincs rá lehetőségem válaszlehetőség 11 fő (20,8%), a többi válaszlehetőséget nem jelölték az emberek. (17. ábra).

17. ábra. A legutóbbi utazás ideje

Forrás: saját szerkesztés

Az egy utazás során eltöltött átlagos időből a megkérdezettek túlnyomó része a kevesebb, mint egy éjszaka válaszlehetőséget jelölte ez 54,7%-ot (29 fő) jelent. A következőkben az 1-2 éjszakát eltölték következők: 37,7% (20 fő), majd ezt követi a 3-6 napot utazással tölti személyek száma: 5,7% (3 fő). A kérdőívet kitöltők közül mindössze 1 fő (1,9%) tölt el több, mint 6 napot az utazása során. A kérdőívben megtalálható 3 éjszakát utazással eltöltés válaszlehetőséget a kitöltők közül egyetlen személy sem választotta. (2. táblázat).

2. táblázat. Átlagosan mennyi időt tölt el utazása során?

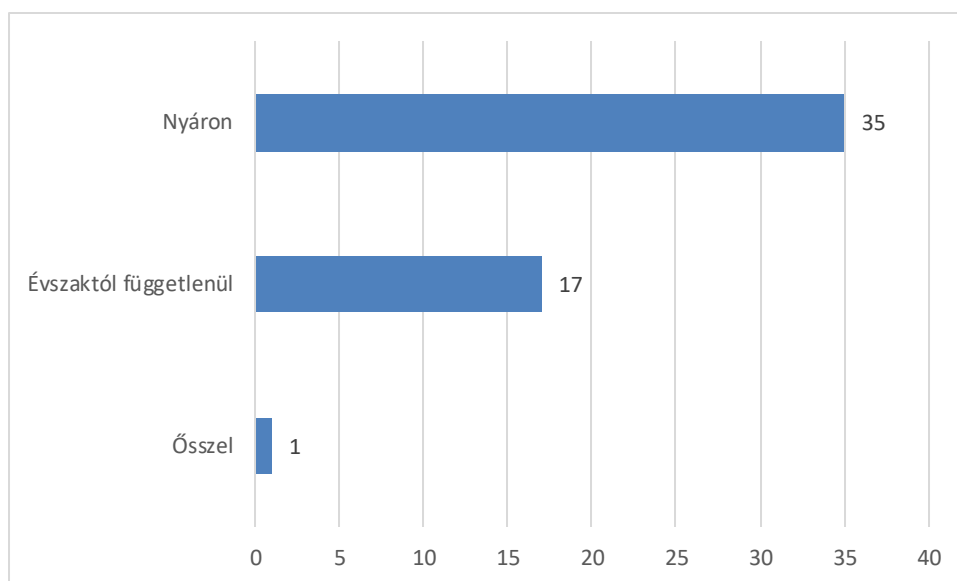
	Fő	%
Kevesebb, mint 1 nap	29	54,7
1-2 éjszakát	20	37,7
3 éjszakát	0	0
3-6 napot	3	5,7
Több, mint 6 napot	1	1,9

Forrás: saját szerkesztés

Hogy az utazás milyen időszakban történt a mintaadók legnagyobb része a nyári időszakot jelölte meg, azaz akkor szeretnek a legjobban utazni, 66% (35 fő), ez a szám a többi három évszakhoz képest jóval nagyobb többletet mutat. A nyári időszak után a megkérdezettek többsége évszaktól függetlenül szervezi utazásait, ez a szám 32,1%-ot (17 fő) ad. Az emberek

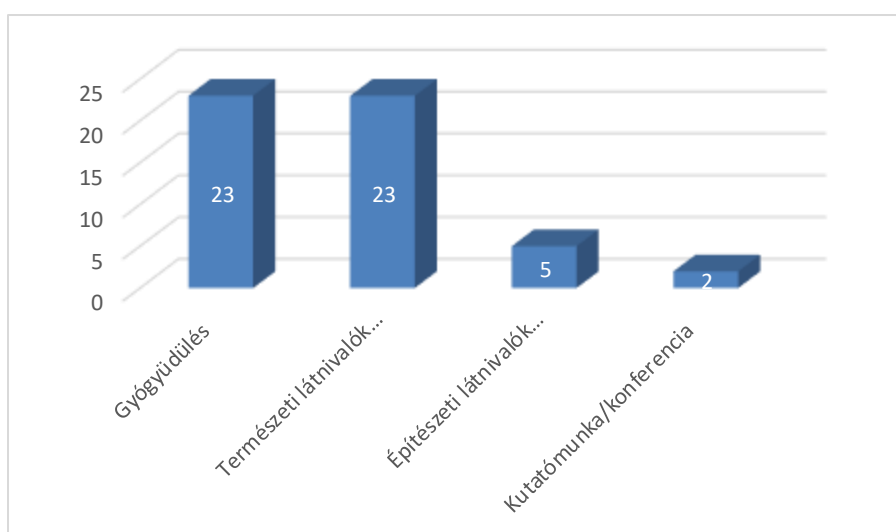
nagyon kevés része mondta, azt, hogy az őszi időszakot válassza utazásainak, 1,9% (1 fő), a télen és a tavasszal válaszlehetőséget senki, azaz 0 ember választotta (18. ábra).

18. ábra. Az utazások gyakoriságának időszakai

Forrás: saját szerkesztés

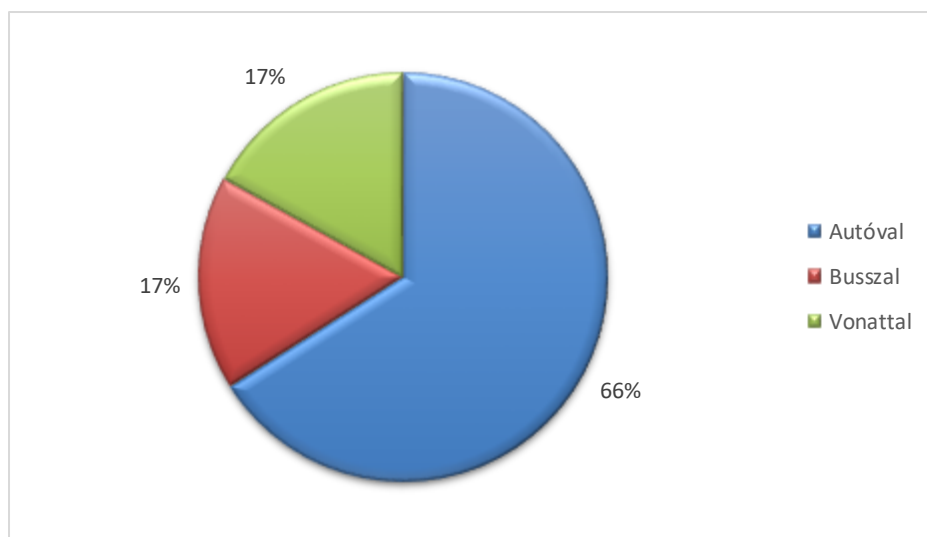
Fontos volt felmérnünk továbbá, hogy milyen célból utaztak az emberek a megjelölt helyekre. Hogy ezt feltudjuk térképezni, öt kategóriát különítettünk el (19. ábra). A legtöbben (23 fő) a gyógyüdülést és a természeti látnivalók megtekintését (23 fő) tartották fő céljnak. Az építészeti látnivalók megtekintését 5 fő jelölte céljának Kárpátaljai utazása során. A kutatómunka/konferencia válaszlehetőséget jóval kevesebben jelölték be (2 fő).

19. ábra. Utazási célok

Forrás: saját szerkesztés

Változó válaszok születtek a „Mivel utazott?” kérdésünkre. A legtöbben 35 fő (66%) az autóval való utazás lehetőségét jelölte be válaszként. A vonattal és busszal utazók ugyan annyian vannak a kitöltők között 9-9 fő (17-17%). Gyalogosan vagy kerékpárral senki nem indult útnak. (20.ábra).

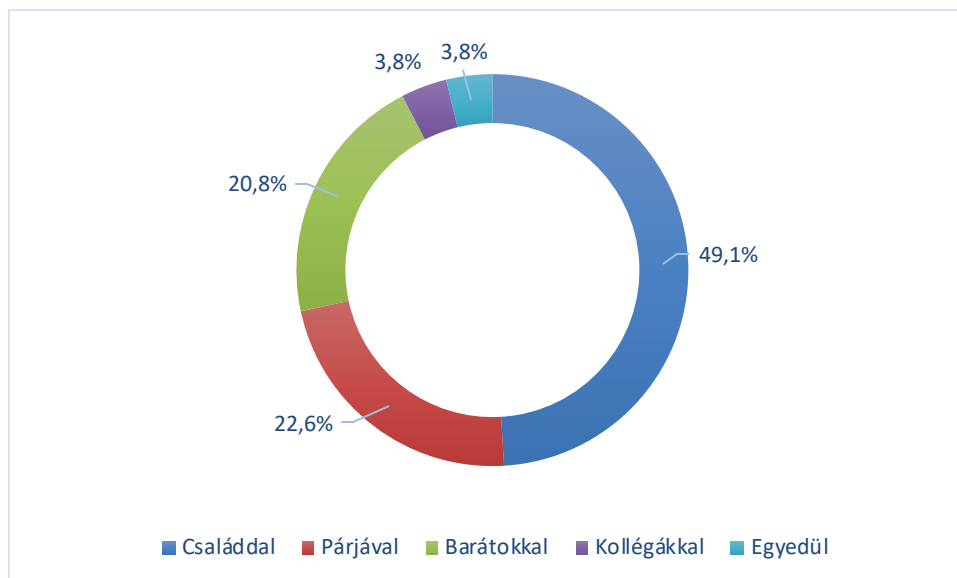

20.ábra. Alkalmazott utazási eszközök

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdésben a felmérés során az iránt érdeklődtünk, hogy a kitöltők kivel szoktak utazni. Öt kategória volt a válaszlehetőségek között: egyedül, kollégával, családdal, párjával illetve barátokkal.

Az adatközlők túlnyomó többsége, nem túl meglepő módon a családjával szokott utazni, ez talán annak is betudható, hogy a kitöltők nagy része házas. Százalékban megadva a következő eredmények születtek: családdal 49,1%, párjával történő utazások 22,6%-ot kapott, barátokkal 20,8%, kollégákkal, illetve egyedül azonos 3,8-3,8%-a megkérdezetteknek utazott. (21.ábra)

21. ábra. Kivel utazott?

Forrás: saját szerkesztés

Az utazásunk egyik nagyon fontos pillére a szállás lefoglalása, ezért megkérdeztük az embereket, az adott a döntésükben is (3. táblázat). A legtöbb esetben nem szoktak megszállni a lekérdezettek. Ezt követően a többség rokonnál vagy ismerősnél foglalt szállást. Szállodában már kevesebben (6 fő) szállt meg. A turistaszállón helyet foglalók száma 4 fő, a vadkempingezést mindössze 1 fő jelölte válaszként. Hivatalos kempingben pedig egy ember sem foglalt szállást.

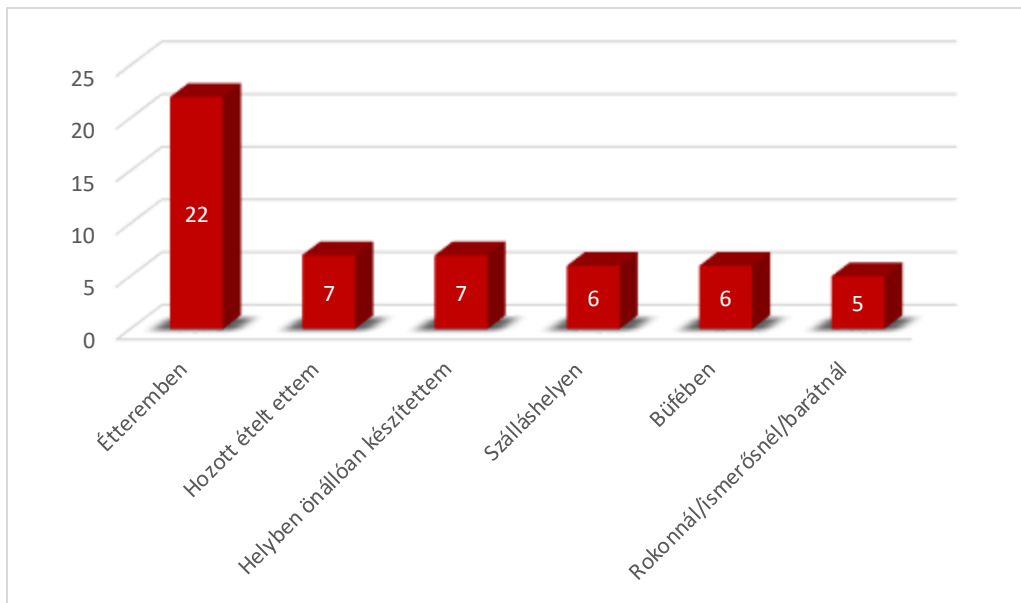
3.táblázat. A szállások lefoglalásának helyei

	Fő	%
Nem szoktam megszállni	32	60,4
Rokonnál/ismerősnél	10	18,9
Szállodában	6	11,3
Turistaszállón	4	7,5
Vadkemping	1	1,9
Hivatalos kemping	0	0

Forrás: saját szerkesztés

Az adatközlőket megkérdeztük, hogy hol étkeztek a kárpátaljai utazásuk során, a kiemelkedő többség (22 fő) étteremben fogyasztott. A második helyen két válasz osztozik, a hozott ételt ettem és a helyben önállóan készítettem (7-7 fő). A szálláshelyen és büfében

étkezők száma követi nem sokkal lemaradva (6-6 fő). Az utolsó helyre a rokonomál/ismerősnél/barátnál történő étkezés került (5 fő). (22.ábra)

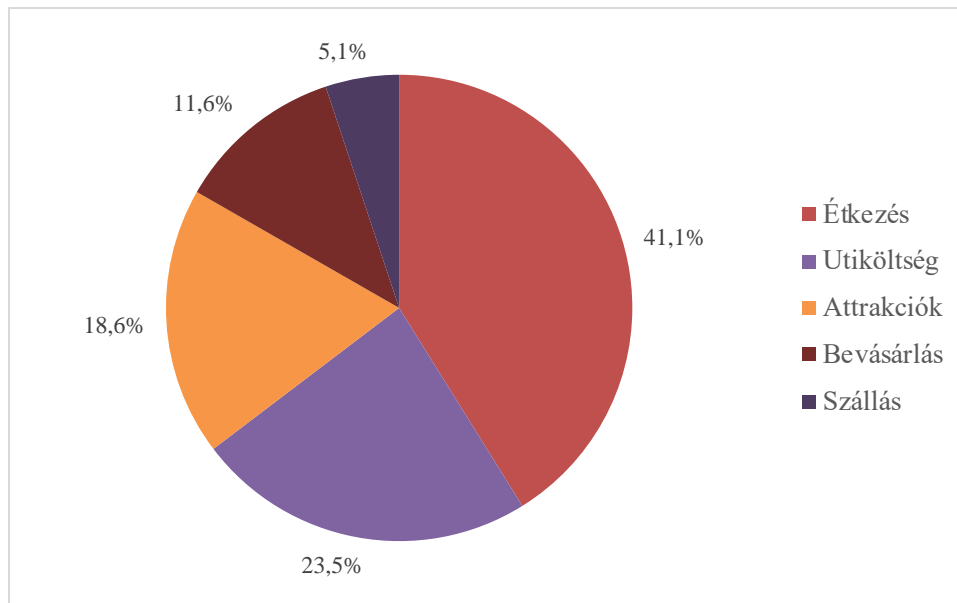

22.ábra. Étkezés helye

Forrás: saját szerkesztés

Azt is fel szeretnénk volna mérni, hogy átlagosan mennyi pénzt költenek el az emberek egy utazás alkalmával. A legtöbb, amit elköltöttek egy utazás során 4 000 hrvnya volt, 1 fő esetében. A legkevesebb amit költöttek 200 hrvnya, szintén 1 fő esetében. Átlagosan a Tiszaásványi lakosok 1300 hrvnyát vagy az adott összegnek megfelelő pénznemet költöttek el utazásuk során.

Az ezt megelőző kérdésben felírt összeget százalékos arányban lebontva kértem meg a kitöltőket, hogy írják fel milyen szegmensekre lebontva költik el. A felsorolásban szerepelt öt darab szempont, amelyek a következők: útiköltség, szállás, étkezés attrakciók és bevásárlás. A 23. ábrán láthatjuk, hogy legnagyobb arányban (41,1%) az étkezésre költenek, ezután egy nagyobb százalékbeli hanyatlást követően az útiköltségre szánják pénzüket (23,5%), ezeket követik az attrakciókra szánt pénzüsszegek (18,6%) és jóval lemaradva a többitől a bevásárlás hányadai (11,6%), szállásra szánt összegek (5,1%), amely kevés százalékot adó adat az elemzésből leszűrhetően arra vetíthető ki, hogy csak egynapos utazásokon vesznek részt a lakosok.

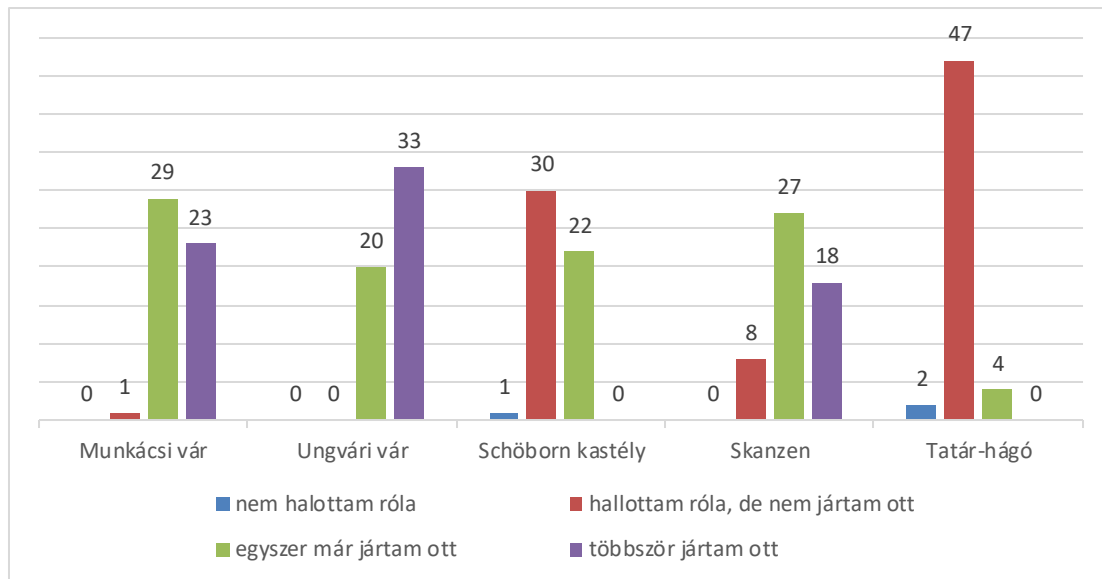

23.ábra. A pénzösszeg lebontása tételekre

Forrás: saját szerkesztés

A munkácsi várat a többség meglátogatta, 29-en egyszer jártak ott és 23-an pedig többször is jártak ott, mindössze 1 személy halott róla, de még nem járt ott és egyetlen ember sem volt aki azt jelölte, hogy még nem hallott róla. Az ungvári vár, talán annak betudhatóan, hogy a járásban található a lakosok körében népszerűségnek örvend, mivel 33-an többször is jártak ott, 29-en egyszer látogatták meg és senki nem jelölte hogy hallott róla, de nem látogatta meg, esetleg egyáltalán nem hallott róla.

A Schönborn kastélyról 30-an hallottak, de még nem látogatták meg, 22-en egyszer vették szemügyre, 1 falubeli nem hallott róla és egyetlen egy ember sem járt ott többször. A skanzen különösképp azért, mert az ungvári vár mellett található azt gondoltam, hogy mindenki legalább annyiszor meglátogatja, mint a várat, azonban a következő válaszok születtek: 27-en egyszer látogatták meg, 18-an jártak ott többször is, 8-an hallottak róla de nem jártak még ott és 1 lakos egyáltalán nem ezelőtt még róla. A megye hágói közül egyet tettem bele az adott kérdésbe, amiről 47-en hallottak, azonban még nem látogatták meg, 4-en egyszer jártak ott, 2 lakos nem hallott róla és egyetlen ember sem járt ott többször a megkérdezettek közül.

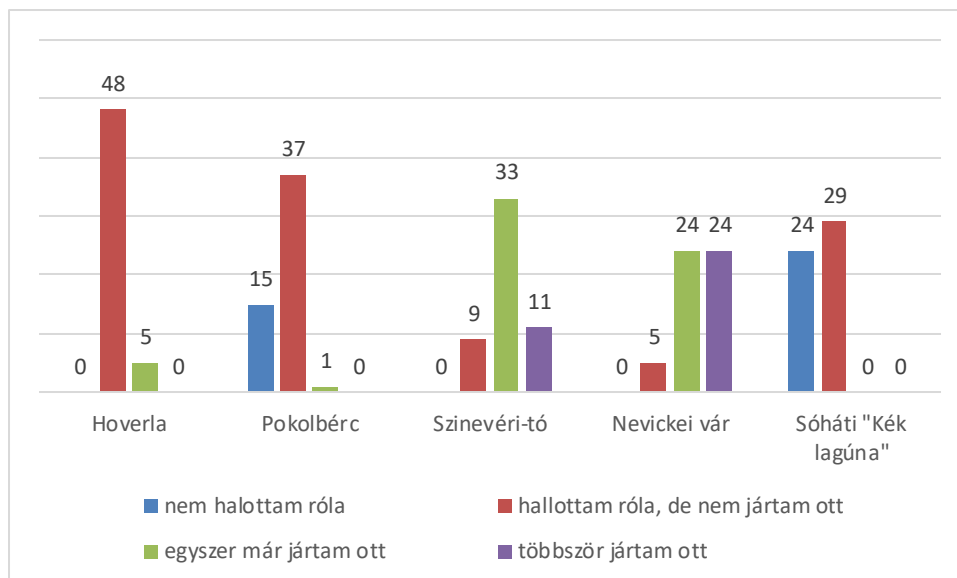

24.ábra. Kárpátaljai turisztikai attrakciók értékelése (1-6)

Forrás: saját szerkesztés

A Hoverla Ukrajna legmagasabb pontja is Kárpátalja területén található, a tisztaásványi lakosok közül 48-an hallottak róla, azonban nem próbálták még meghódítani a csúcsot, 5-en egyszer látogatták meg és nem volt olyan személy aki még nem hallott róla, esetleg többször meglátogatta volna. A Pokolbérc szintén a természetjáráshoz, hegymászáshoz tartozó objektum, amely a területen található, erről 37-en hallottak ezelőtt, de nem jártak ott, 15-en egyáltalán nem is hallottak a hegyről, 1 ember járt ott és senki sem volt aki többször meglátogatta volna.

Kárpátalja talán legszebb tava a Szinevéri-tó, amely jóval nagyobb ismeretséggel rendelkezik a község lakosai körében, 33-an már megcsodálták ezelőtt is a festői tavat, 11-en többször is megtették ezt, 9-en hallottak róla, de még nem jártak ott és nem volt olyan aki még nem hallott róla. A nevickei várat is szintén örömmel látogatják a megkérdezettek, mivelhogy 24-24 személy volt, aki többször is járt ott és egyszer látogatta meg, azonban 5 hallott róla, de még nem járt ott és senki nem jelölte válaszul, azt hogy még nem volt tudomása róla. A Sóhádi „Kék lagúna” hiába rendelkezik varázslatos látképpel, a falu lakosai körében nem igazán ismert, a kitöltők 29-en hallottak róla, 24-en egyáltalán nem hallottak róla és senki sem volt aki meglátogatta volna ezelőtt.

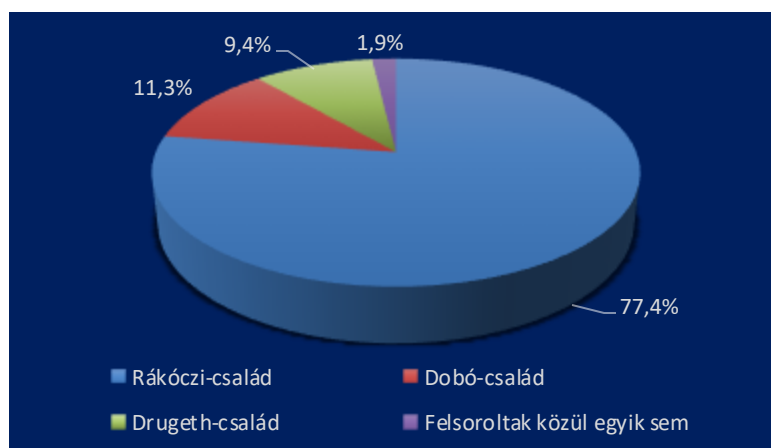

25.ábra. Kárpátaljai turisztikai attrakciók értékelése (7-11)

Forrás: saját szerkesztés

IV. 3. A vonzerők ismeretével kapcsolatos kérdések

A munka legfontosabb része volt, hogy felmérjük a kárpátaljai látóivalókkal kapcsolatos ismereteiket a tizaásványi lakosok körében. A témával kapcsolatban első általam feltett kérdésre, miszerint melyik nemesi család birtokolta a munkácsi várat 53 személyből 41-en válaszoltak helyesen azt hogy a Rákóczi-család birtokolta az objektumot, ami viszonylag magas aránynak tekinthető (77,4%). A többi válaszlehetőségnél mindössze 6 személy gondolta úgy, hogy a Dobó családhoz tartozott a vár, 5-en a Drugeth-családra voksoltak, 1 fő volt az, aki úgy gondolta, hogy a felsorolt családok közül egyik se birtokolta a nagy múltú munkácsi várat. (26.ábra)

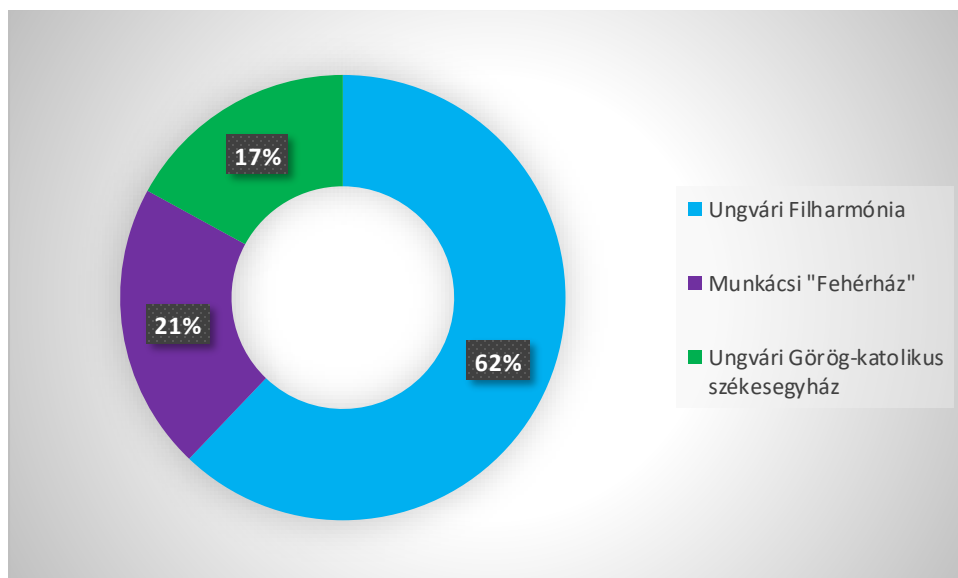
26.ábra. Melyik nemesi család birtokolta a munkácsi várat?

Forrás: saját szerkesztés

Második tesztés kérdésem egy a falunktól nem messze található lokális attrakcióra épült, melyet ha egy kárpátaljai vagy akár falubeli ember hall, több mint valószínű, hogy gondolatban össze tudja kötni a kettőt, ez nem más, mint a paprikafonás fellegvára – amely Nagydobrony jellegzetessége. A kitöltött 53 személyből 52-en választották ezt a választ, így elmondható, hogy a községünkötől nem messze található paprikafonással foglalkozó települést sokan ismerik, csupán egy olyan személy volt, aki Kisdobronnyal kötötte össze ezt a tevékenységet, feltételezhetően a névhasznosság okán.

A következő kérdés hasonló az előzőhöz, mivel szintén egy lokális területi sajátosságra összpontosít, a feladatban azt kérdeztem, hogy Aknaszlatina vonzereje milyen erőforrásra épül. A felmérésben résztvevő személyek között többségben osztatlan választ adtak, még hozzá főként, másképpen megfogalmazva 43 személy választotta a „só” választ, 7 személy a „termásvíz”, valamint 3 személy a „ásványvíz”-et jelölte megfelelő válasznak.

A negyedik tesztés kérdésbe a válaszok aránya kicsit jobban megoszlott, mint az előző tesztés feladatoknál, ami alapján elmondható hogy több ideig kellett gondolkoznia rajta az adatközlőknek. A kitöltőknek, az volt a feladatuk, hogy jelöljék be azt a helyet a négy lehetséges választási lehetőség közül, amelynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz. Ennél a kérdésnél 53 személyből 33-en jelölték a helyes választ az Ungvári Filharmóniát, amely ugyanis annak idején zsinagóga volt. A pontatlan válaszok legfőbb okát az információhiálynak jelölném meg, mivel hiába látogatják meg az emberek a felsorolt látnivalókat, de megfelelő információt nem akarnak vagy nem tudnak csatolni hozzájuk.

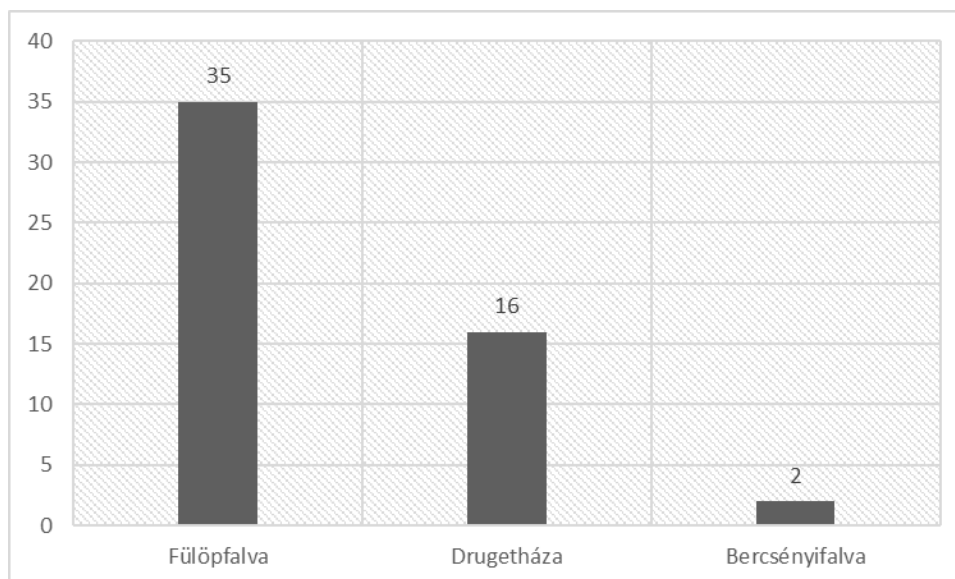
27.ábra. Az a hely, amelynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz

Forrás: saját szerkesztés

Az ötödik teszt feladat is egy relatíve könnyebb kérdés volt, mely egy lokális kuriózumnak tekinthető területtel van összekötésben, ez pedig a Nárciszok Völgye, a kérdés, hogy melyik járásban található. A válasz erre a kérdésre szembeötlően egyöntetű volt, a kérdezettek közül 49-en tudták a helyes választ, vagyis az adott természetvédelmi terület a Huszti járás területén található, 3 fő karikázta a Rahói járást és 1 ember a Volóci járást választotta.

A soron következő kérdés többnyire földrajzi típusú volt, mivelhogy arra kellett válaszolni a válaszadóknak, hogy melyik település közelében található a Sipot-vízesés, mely kérdésre már inkább megosztott válaszok érkeztek, azonban itt is zömében a helyes választ jelölték. (28.ábra)

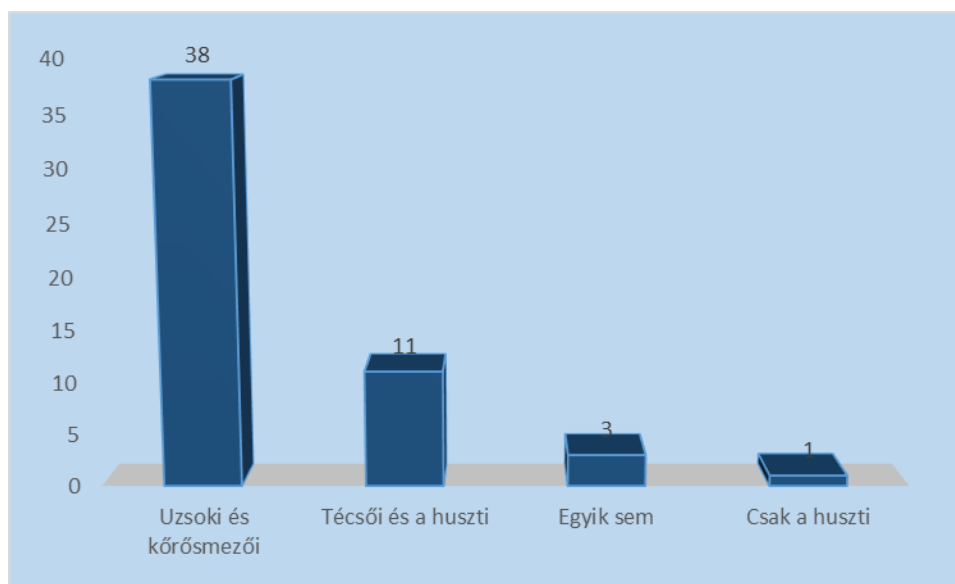
28.ábra. Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?

Forrás: saját szerkesztés

A hatodik kérdés volt az, ahol a legosztatlanabban jelölték a kitöltők a szerintük helyes választ. Szintén egy földrajzi tárgyú feladatot tartott ez, mivelhogy most Ukrajna és egyben Kárpátalja legmagasabb pontjáról tudakozódtam. 53 személyből mindenki, tehát 53-an tették a voksukat a Hoverlára és a további felsorolt válaszlehetőségekre egyetlen egy kitöltő sem gondolt, ez érthető is, mivel a Hoverla a maga 2061 méter magasságával kitűnik a többi hegycsúcs közül.

Az utolsó kérdés figyelemre méltóan nem a legmegosztottabb volt ebben a típusú feladatban. Hiszen itt egy olyan kérdést tettem fel, amelyről az emberek nem szoktak csak úgy hallani egymástól, reklámokban sem lehet látni, tehát csak azok a személyek adhattak helyes

választ, akik utána néztek, informálódtak a témával kapcsolatban vagy éppen helyesen tippeltek. A kérdésem az volt, hogy Kárpátalján mely templomok tartoznak az UNESCO Világörökséghez. Érdekes tehát, hogy a válaszadók itt is többségében eltalálták a helyes választ – 53-ból 38 személy.

29.ábra. Kárpátalján mely templomok tartoznak az UNESCO-hoz?

Forrás: saját szerkesztés

A második feladatkörben mindössze három kérdés található. Amelyekhez darabonként három válaszlehetőség van felsorolva és azt kellett kiválasztania a kitöltőknek amelyekre ráillik az adott leírás. Az állítások a következők voltak:

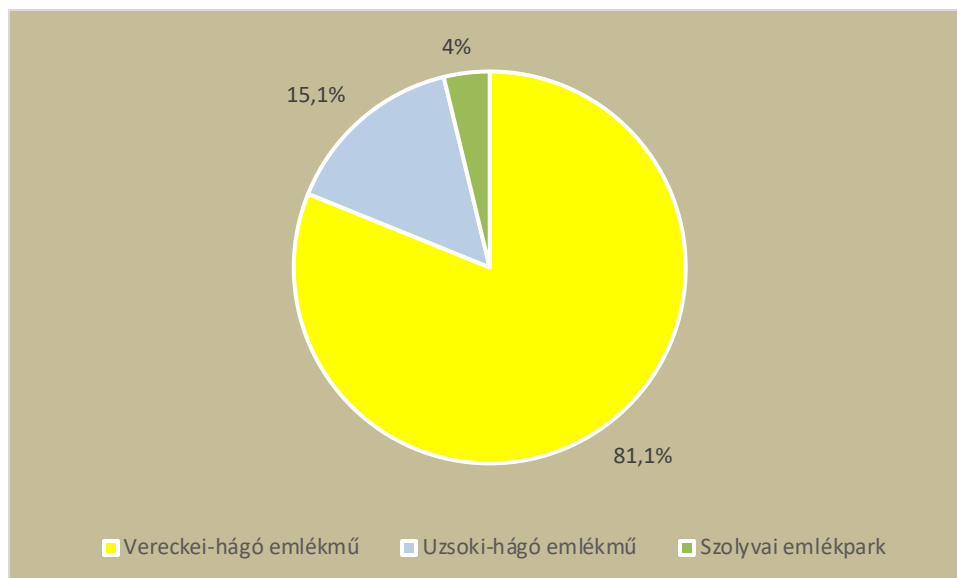
1. Jelenleg szanatóriumként funkcionál. Az épületet a hagyomány szerint az asztronómia jegyébentervezték. Számos forrás gazdagítja, legismertebb közülük az Örök Fiatalság forrása.

Itt a helyes válasz a Beregvári Schönborn-kastély volt és 46 személy az 53-ból a helyes választ jelölte, 7-en pedig Nagyszőlősi Perényi-kastélyre voksoltak. A munkácsi várat senki sem jelölte válaszként.

A második hasonló kérdésre a Vereckei-hágó emlékművéről tüntettem fel három mondatot:

2. Matl Péter tervezte. Több szimbólumrendszert rejt magába. A hét magyar törzset is szimbolizálja.

Így ez volt a helyes válasz is, melyet 43 személy jelölt, nyolc személy az Uzsoki-hágó emlékművet, s további kettő a Szolyvai emlékparkot.

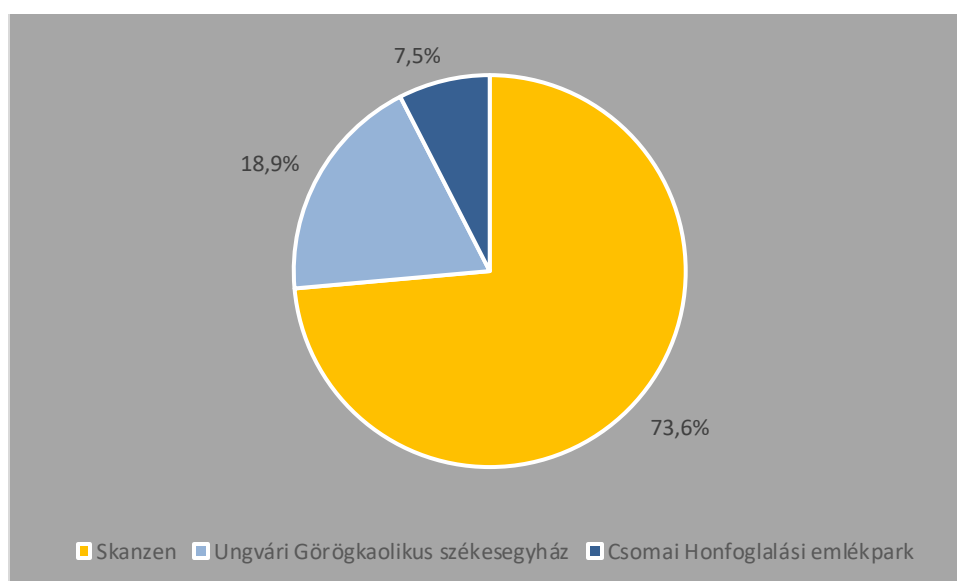
30.ábra. Opcionális választás – 2

Forrás: saját szerkesztés

Harmadik, egyben az utolsó a feladatkörön belüli feladatnál a Skanzenről írtam egy-két ismérvet:

3. Területén helyezkedik el a Szent Mihály görög katolikus fatemplom. Az épületek elhelyezésénél figyelembe vették a népi szokásokat. Az előkészítő munkák közel egy évtizeden át tartottak.

Melyre többnyire pozitív válaszok születtek 39 személy jelölte a skanzent, 10-en az Ungvári görög katolikus székesegyházat, ezen kívül további 4 fő a Csomai Honfoglalási emlékparkot választotta.

31.ábra. Opcionális választás – 3

Forrás: saját szerkesztés

Talán a negyedik típusú feladattal értem el a legnagyobb tetszését a kitöltőknek , ami egy képfelismerős feladat volt, összesen négy képet kellett felismerni a felmérésben résztvevőknek.

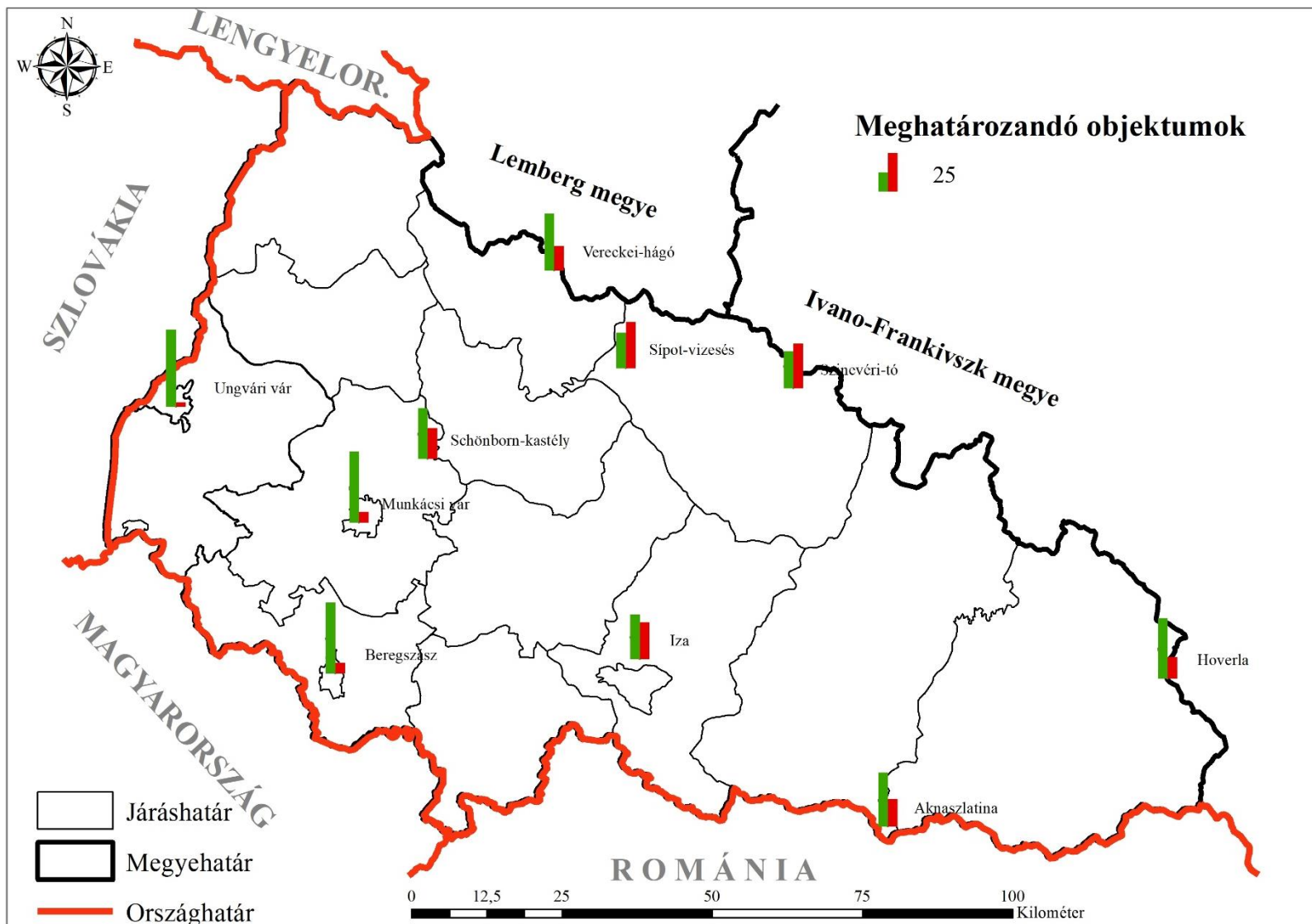
Az első fotón a Szinevéri-tó festői látképe volt, melyet egy ember híján, tehát 52-en ismertek fel, egy személy a Neszamovite-tavat vélte helyesnek. A harmadik válaszlehetőségre itt senki sem szavazott.

A következő képen a Nárciszok völgye volt látható, melyet szintén 52 adatközlő jelölt helyesnek és a fennmaradt egy a Kuzij Természetvédelmi területet gondolta a megfelelőnek. Az előző hasonlóan a harmadikra válaszlehetőségre senki sem gondolt.

Harmadik feladathoz érve a legsokszínűbb válasz az Uzsoki-hágó fényképére érkezett, talán mert ezt nem igazán ismerik az emberek , ha a Vereckei-hágó lett volna a kérdőívben, akkor azt valószínűleg többen ismerték volna fel. A helyes választ 37-en választották, további 9 gondolta úgy, hogy a fotón a Tatar-hágó látható és hét személy pedig a Toronyai-hágót gondolta helyes válasznak.

Az utolsó ilyen feladattípus fotója a Szolyvai-émlékparkot ábrázolta, melyre mindenki jó választ adott (53 fő). A második és harmadik fényképre nem érkezett egy válasz sem.

Az utolsó és nemcsak szerintem a legnehezebb feladat egy térképes feladat volt, melynek keretein belül tíz helyszín volt felsorolva és azokat kellett feltüntetniük a térképen.

32.ábra. Térképes feladat

Forrás: saját szerkesztés

Ez volt a legkevésbé kedvelt feladat, mivel, ez volt a legnehezebb is, ahogy ezt már említettem, ebből következtetésképp levonható, hogy az emberek nem szeretnek térképen jelölgetni különböző megadott objektumokat.

Tíz helyet kellett feltüntetniük, melyek a következők voltak:

1. Munkácsi vár – a térképen 53 személyből 46-an tudták ezt feltüntetni és hét egyén nem. Ezt a pontot a túlnyomó többség feltudta tüntetni pontosan.

2. Ungvári vár – 50 személy sikeresen megtalálta és csak 3-an nem. A legtöbb ember által jól feltüntetett pont lett ezzel.

3. Sipot-vízesés – sajnos itt a rossz válaszok vannak fölényben, sokszor a szinevéri-tóval keverték össze, így 23-an találták el, s 30 személy nem.

4. Szinevéri-tó – mint az előző esetében, itt is a rossz válaszokból van a több, ugyanazzal a problémával, a sipot-vízeséssel keverték össze, itt a jó válaszok száma 24 volt és 29-en jelöltek helytelen pontot.

5. Vereckei-hágó – ezt talán könnyebb volt eltalálni mint az előzőeket, mert egy viszonylag távol található a többi területtől, ebben az esetben 37-en adtak helyes választ sikerült és 16 főnek nem sikerült, fő probléma az volt, hogy mivel oldalra eső terület többen a Hoverlának gondolták a pontot, így nem jó helyre rakták.

6. Hoverla – az előzőhöz hasonló eredményeket kaptunk ebben az esetben, 39 személy tudta sikeresen feltüntetni a kért helyet és 14 személy nem. Szintén a gyakori probléma jött elő, valószínűleg a vereckei-hágóval tévesztették össze a helyet.

7. Schönborn-kastély – nem túl rossz ismeretekről tanuskodnak a válaszok, ugyanis 33 személy jól tüntette fel a pontot, a legtöbben Iza helyére jelölték rosszul, de emelett voltak más esetek is, így összesen 20 ember jelölte rosszul.

8. Beregszász – a legtöbb ember eltalálta ezt a pontot, azaz 46-an tudták jól, hogy hol található Beregszász a térképen, viszont voltak akiknek nem sikerült eltalálniuk, igaz nem sokan, 7-en sajnos nem tudták eltalálni.

9. Iza – erre az objektumra azt gondoltam, hogy nem fognak sokan helyes választ adni, de ígyis viszonylag nagy arányban sikeresen feltudták tüntetni az objektumot, 29-en tették jó helyre a pontot és 24-en rosszul gondolkodtak.

10. Aknaszlatina – itt is viszonylag jó eredményt született ennél a helyiségnél, amit szám szerint 35-en találtak el, 18 személynek viszont nem sikerült feltüntetni.

Nem pusztán egy nem kedvelt feladatról volt szó, hanem a legtöbb hibával járóval is egyben. Szerintem, ahhoz képest hogy egy nehéz feladatnak ígérkezett, a lakosok elég jól megoldották és több esetben is meglepően nagy számú helyes válasz érkezett. A legtöbb

problémát az okozta, hogy 1-1 objektumot úgymond összekeverték, mivel nem tudták a pontos elhelyezkedésüket és rosszul tippelték azt meg.

Következtetésképp elmondható az, hogy ez egy nehéz feladatnak bizonyult egy térképekkel nem foglalkozó ember számára, sokan a kitöltők közül csak iskolás korukban fogtak térképet a kezükben, tehát ebből adódóan adódhattak fel problémák, viszont a helyes válaszok aránya ígyis megfelelő.

V. FEJEZET. TISZAÁSVÁNY LAKOSAINAK VÁLASZAI ALAPJÁN ÖSSZEÁLLÍTOTT ÚTVONALTERV

Egy olyan túra tervet készítettem a kutatási adatok alapján, amely megfelelhet a Tiszaásványi lakosok számára. Olyan objektumokat kellett választanom az útvonal tervezés során, melyeket kevésbé ismernek és látogatottnak mutatkoztak, továbbá kibővíttem olyan látnivalókkal amelyeket a terület kínált. A vegyes életkorú csoportnak megfelelően, továbbá a túlzsofóltság miatt igyekeztem úgy összeállítani a programtervet, hogy az teljesíthető legyen mindenki számára.

A túrát mindenképp a nyári időszakban lehetne megvalósítani, mivel a napok is hosszabbak így több objektumot tudunk beiktatni a túrába, és a Perecsenyi levendulamező virágzásának tetőpontja július elejére tehető. Az indulás, mivel a Tiszaásványi lakosok számára készült az útiterv, ezért innen történne az indulás.

Első nap

Tiszaásvány – Ungvári vár, Ungvári szabadtéri múzeum (skanzen) – Ungvári görögkatolikus székesegyház (és egyben püspöki palota) - Perecseny(levendulamező) - Plishka(плишка) vízesés - Nagyberezna római katolikus templom.

8:00 - 8:45- út Ungvárra (31 km)

8:45 - 9:45 – Ungvári vár megtekintése (1 óra)

Az erőd 903-ban került a magyarok kezére. Laborc fejedelem elmenekült a várból a feleségével, viszont az üldözői elkapták és egy folyó partján véget vettek életének. Ezek után a magyar királyok uralkodtak Ungváron. 1323-ban a Drugethek kezébe került, mely család a XVII. század végezetéig rendelkezett felette. Az Ung felett magasló dombon a régi fából állított vár helyére egy kő erődítményt építettek. Ma is látható formáját a vár a XVI. és a XVIII. század folyamán kapta meg, mikor az említett időszak legmodernebb újításait alkalmazták az olasz és francia hadmérnökök az átépítés folyamán. A várkapu felett ma is láthatjuk a négy rigót illusztráló grófi címet. A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye tulajdonába került a vár 1775-ben, mikor a császárnő Mária Terézia számukra felajánlotta, kik papneveldeket nyitottak benne. Az idő múlásával az erődítmény egyik termében kiállítottak fantasztikus egyházi tárgyú freskókat, melyeket Boksay József kiemelkedő kárpátaljai festőművész készített. Az ungvári várpalotában ma a Kárpátaljai Honismereti Múzeum és Képtár található meg, mivel a benne működő nevelde 1945-ig tevékenykedett. A várudvarban több szobor is megtalálható, ezek

közül az egyik a lernai hidrával harcoló Héraklész, még megtalálhatunk itt egy szárnyát kitaró bronzból öntött turulmadarat is (Palkov T.,2012).

9:45 – 10:45 – Ungvári szabadtéri múzeum (skanzen) megtekintése (1óra)

1970-ben nyílt meg a vendégek előtt a Várhegytől délre elhelyezkedő szabadtéri néprajzi múzeum (skanzen). Az aránylag nem nagy, viszont sokrétű területen megtalálható építmények harmonikus csoportot jelentenek. A kárpátaljai faépítészet sajátosságait, azonfelül többféle típusát mutatja be a gyűjtemény. Nemcsak a népi építészeti stílusokat szemléltetik az építmények. Az összes házikó konstrukciója a meghatározott vidékre jellemző. A Kárpátalján található hegyi települések zöménél a templom egy magasabb helyen található, így alakították ezt ki a néprajzi múzeumban is (Deschmann A.,1990).

10:45 – 11:45 – Ungvári görögkatolikus székesegyház megtekintése (1 óra)

A jezsuiták részére építtette Drugeth János 1664 folyamán. 1775-ben rendjük felbomlott. A görögkatolikusnak ajánlotta fel az egykori jezsuita rendházat és templomot Mária Terézia 1780-ban. A jegyzetekből kiindulva a napóleoni háborúk során, a koronázási ékszereket a budai várból erre a helyre menekítették, ezeket a püspöki palota egyik helyiségében felügyelték az 1805. december 9-10-e közti éjszakán. 1878-ban F. A. Hillebrand bécsi építész javallatára klasszicista stílusban átépítésen esett át a templom. A XVIII. századból valók a szentegyház freskói és a pompás ikonostáz. Boksay József 1942-ben készített üveglakka a sekrestyében található meg. Szintén Boksay József és a még nem említett Vidra Ferdinánd mennyezetképei ékesítik, melyeket a 30-as években készítettek. A görögkatolikus püspöki palota az épületegyüttes fontos részét jelenti, melyet 1878-ban építettek, „L” alaprajzzal. (Dupka Gy.,2012).

12:00 - 12:30 – út Perecsenyre (21 km)

12:30 - 13:30 - Perecsenyi levendulamező megtekintése (1 óra)

Miroslava Kacsur és családjának magántulajdonában van a Kárpátalján lila színben tündöklő färmegazdaság, amely helyen a 46 ezret is meghaladó levendulabokor lelhető. Két hektárnyi területet fed le a perecsenyi levendulamező. Amiatt hogy a házaspár megtanulhassa a levendula pontos gondozási és ültetési technikáit, több országba is elutaztak hogy képzettséget szerezhessenek: Szlovéniába, Bulgáriába és Magyarországra is. A témakörben számtalan szakirodalmat tanulmányoztak át.

Az ország több megyéjéből is nagyszámú turista látogatja meg a kárpátaljai levendulamezőt évről-évre, többek között a régióból is (<https://kiszo.net/2020/07/03/viragzik-a-levendulamezo/>).

13:35 - 14:30 – ebéd (55 perc)

14:45 - 15:00 - út a Plishka vízeséshez (4 km)**15:00 - 16:00 - Plishka vízesés megtekintése (1 óra)**

A Plishka vízesés es természeti látnivaló, amely Kárpátalján található, a Perecsenyi járásban. A terület 0,2 hektárt foglal magába, ami egy festői vízesést és egy erdei tavat jelent, melyek 780 méteres magasságban helyezkednek el a Plishka hegy lejtőjén (<https://turizm-karpaty.com.ua/pamjatka-prirodi-vodospad-plishka-perechin/>).

16:00 - 16:30 - út Nagybereznára (25 km)**16:30 - 17:15 - Nagybereznai római katolikus templom megtekintése (45 perc)**

A 18-19. századig terjedelmes erdőségek tartoztak hozzá, a község kamarai tartomány volt. A kincstár teplicskai polgárokat telepített erre a helyre 1788 októberében, ezek a lakosok gátak készítésével, favágással és faúsztatással foglalkoztak. Római katolikus vallást gyakoroltak ezek a polgárok. 1801-ig a felsődomonyai (Onokóc) plébániához tartozott Nagyberezna. 1808-ban fokozták fel plébániai rangra, ami előtt helyi lelkészség volt. 1807-ben megáldották a templomot. Az 1854-es, később pedig az 1886-os tűzvészben odaveszett a falu nagy töredéke, bántatlan maradt a templom, a plébánia és az iskola épülete, minderről hiteles információnk van (<https://munkacs-diocese.org/hu/2012/07/17/nagybereznai-romai-katolikus-templom/>).

17:15 - 18:00- út Viharosra (Вишка) a szálláshelyre (27 km)

Viska (magyarul: Viharos) községben, a Keleti-Kárpátok lábánál 2002. augusztusában nyitották meg a panziót. A Nagybereznai járásban, Ungvártól 70 kilométerre, az Uzsoki-hágótól 35 kilométerre, átellenben az Árpád vonallal helyezkedik el. Családi arcú, a rekreációra, pihenésre teljes mértékben megfelelő helyen, mely körül látványos hegyek és erdők találhatóak várja vendégeit a panzió. A magyar határ 100 kilométerre, a szlovák kb. 30 kilométerre van tőle, 1,5 hektáros területen helyezkedik el. 13 zuhanyzó és WC, 2-3-4 ágyas szobák biztosítanak szállást az ide érkezők számára, mely szobákban akár 50 főt is eltudnak szállásolni. Még egy 100 éves rutén parasztház is igénybe vehet aki szeretné, melyben háromágyas szállási lehetőség kínálkozik a főépület mellett (<https://vadvolgy.hu/a-panzio/>).

18:15 - szállás elfoglalása – Vadvölgy panzió

Esti program: közös sütögetés, bográcsfőzés, társasjátékok

Teljes útvonal hossza: 108 km

Technikai idő: 2 óra 45 perc

Vadvölgy panzió 1 éjszaka (csoportos áron) 850 UAH/fő

Második nap

**Malomrét Árpád-vonal bunkermaradványok - Uzsoki fatemplom - Uzsoki hágó - Sóhát
„Kék lagúna” – Tiszaásvány.**

8:00 – 8:30 – út Malomrétre (14 km)

8:35 – 9:35 – az Árpád-vonal bunkermaradványainak megtekintése (1 óra)

A Magyar Királyi Honvédség védelmi rendszere volt a második világháborúban az Árpád-vonal. 15-20 lörés nélküli betonbunker szilárdította meg az Árpád-vonal völgyzárait. Ezek falainak vastagsága 60-100 cm közötti volt. A körkörös védhető védelmi rendszer megépítésének célja a védekezés a szovjet csapatokkal szemben (Berta Cs., 2009).

9:40 - 10:15 - út az Uzsoki hágóhoz (26 km)

10:15 - 11:15 - Uzsoki fatemplom megtekintése (1 óra)

Az 1745-ben Szent Mihály nagyrabecsüléséből épült pravoszláv fatemplom, az Uzsoki-hágó alatt található község szélében, a hegyoldalon, elragadó közegben megfigyelhető, amely a bojk építészet stílusának egyik legfigyelemfelkeltőbb létesítménye. A népi barokk stílus jegyeit is tartalmazza, a fentről kereszt formájú, hármastagolós, hossztengety szerkezetű fatemplom. A 400 évet is meghaladó ikonok önállóan is ékességnek számítanak, melyeket a belső térben találjuk meg.

A 2013-as év folyamán az UNESCO a Világörökség szegmensévé minősítette (<https://minimagyarország.hu/57-uzsoki-fatemplom/>).

11:15 - 12:15 - Uzsoki-hágó megtekintése (1 óra)

A Keleti-Beszékiden átvezető Uzsoki-hágó 889 méter tengerszint feletti magasságban vezényel át Galíciába. Az Ung folyó szlávul Uzs megnevezéséről kapta a nevét. A Magyar Királyság és Lengyelország egykori határvonala volt itt. Itt kelt át Rákóczi fejedelem több alkalommal és vissza is itt jött. Attól az évtől mikor felosztották Lengyelországot, az 1772-es évtől Galícia és Lodomeria is a Habsburg fenntartóság, később pedig az Osztrák-Magyar Monarchia egysége volt az I. világháború befejeztéig. Az 1991-es évben megalakult Ukrajnában ma megyehatárként szolgál az ezeréves magyar átkelő. Mind a két világháború során erőteljes harcok mentek végbe a hágóért. A Szurmay hadtest továbbá a 38. honvéd hadosztály harcosai 1914-15 telén az összes orosz támadást visszaszorították, megtudták védeni a hágót. Az Árpád vonaltól vissza kellett vonulniuk az azt őrző katonáknak 1944-ben, mivel Románia árulása, átállása után a szovjet csapatok a román kézen fekvő Dél-Erdélyen át körülfojták a magyar és német csapatokat (<https://www.magyarország-szep.hu/Uzsoki-hago/index.html>).

12:20 - 13:00 - csomagolt étel fogyasztása a buszon

13:00 – 14:30 – Út Sóhátra (73 km)

14:35 – 17:00 - gyalogtúra a Sóhádi „Kék lagúnához” (2 óra 25 perc)

Megyénk kis mértékben közismert természeti képződése nem mindennapi színének köszönhetően kapta meg a kék lagúna nevet az ide látogatóktól.

Sóhát (Csornoholova) a Nagybereznai járásban fellelhető falu, amitől valamennyi kilométerre, nehézkesen hozzáférhető, szemet gyönyörködtető közegben található rá a kiránduló a Ljuta folyó látványos részére. A kis öbölben erőteljes kékes-zöld színű üvegtiszta víz a sziklák közül zúdul alá. A néhol 3 méter mélységet is elérő öbölben, az ide látogatók akár fürdőzhetnek is, amennyiben nem érik be a magával ragadó látképpel, azonban a víz még nyáron is feltűnően hideg (<https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-kek-laguna-a-nagyberezna-jarasban/>).

Plusz pihenő szünet – felkészülés a visszaúthoz (15 perc)

17:15 – 19:30 – visszaút a buszhoz (2 óra 15 perc)

19:30 – 21:00 – út Tiszaásványra (77 km)

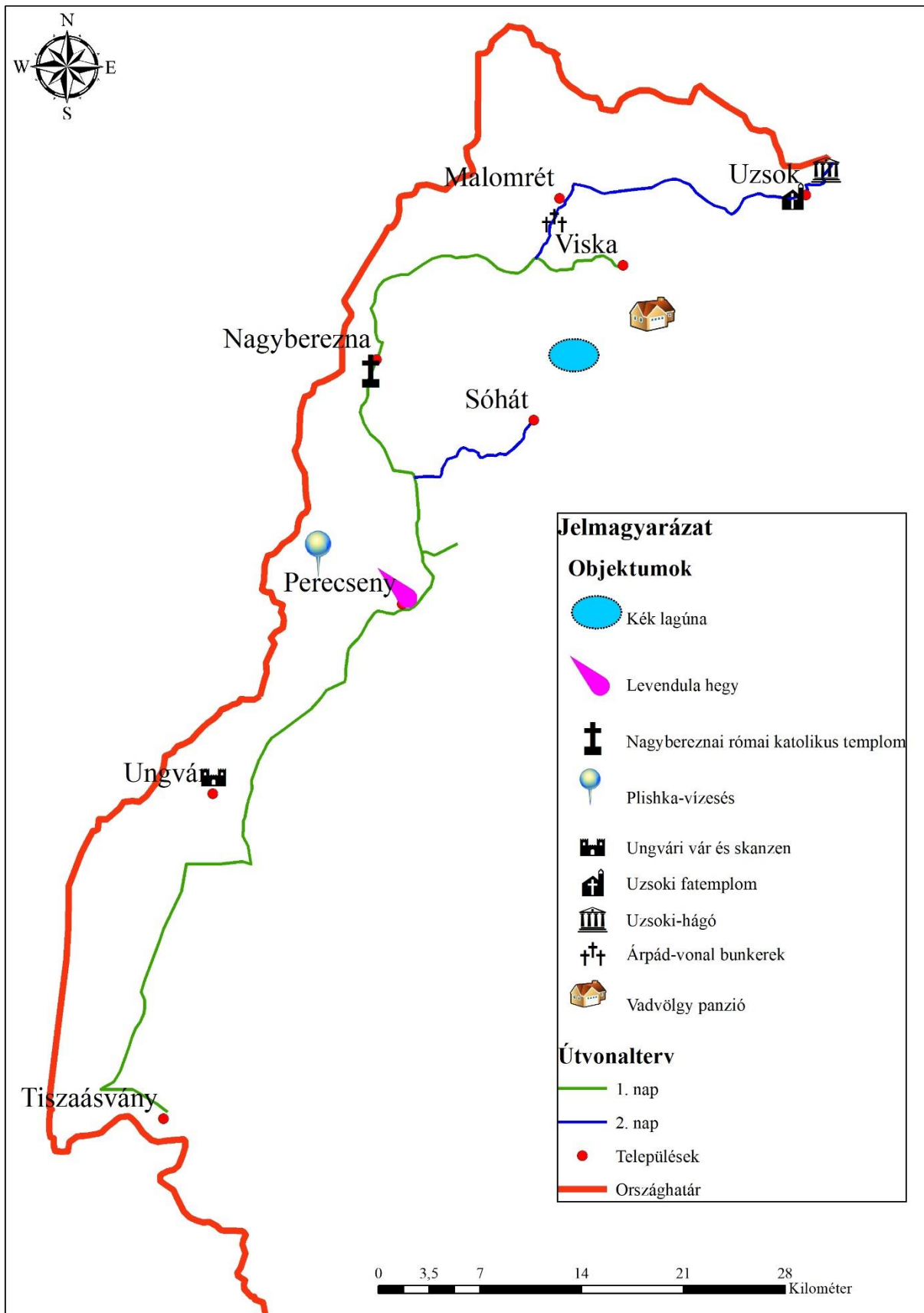
21:00 – megérkezés Tiszaásványba

Teljes útvonal hossza: 190 km

Technikai idő: 4 óra 5 perc

Amit hozni ajánlott magukkal:

- kényelmes ruházat és lábbeli, ami megfelelő a hosszabb távú sétákra is
- váltóruha
- esőkabát, a kiszámíthatatlan időjárási viszonyok miatt
- gyógyszerek (amennyiben szükségesnek tartják)
- sapka, a napszúrás elkerülésének érdekében

33. ábra. Tiszaásvány lakosaira szabott kárpátaljai turisztikai túra

Forrás:saját szerkesztés

KÖVETKEZTETÉSEK

A kárpátaljai idegenforgalmi vonzerókkal kapcsolatos keresletemzésről, amelyet Tiszaásvány község lakosainak körében végeztem kijelenthetjük, hogy érdeklődnek a helyi turisztikai vonzerók iránt és alapvető információkkal rendelkeznek is róluk. A kitöltött kérdőívek alapján megállapítható, hogy a lakosoknak van alapszintű tudásuk a megyénk idegenforgalmáról.

Következtetésképp elmondhatjuk, hogy a falu lakosait foglalkoztatják régióink turisztikai attrakciói, látványosságai, ismereteik ezen érdeklődésüket nagyjából tükrözik is. Azonban nem túl gyakran visznek végbe utazásokat turisztikai célból térségünkben.

A több reklám és információforrás nagyban hozzásegítené az embereket a Kárpátalján található természeti-, kulturális- és történelmi látnivalók megismeréséhez, véleményem szerint. Mivel munkám folyamán megfigyeltem, hogy az ismerethiány a látnivalókról a fő probléma a lakosság körében, ezért kézenfekvőnek tartanám az attrakciók tágabb körű marketingjét a helyi és esetleg külföldi lakosok körében. Amennyiben ez a gondolat véghezvihetővé válik, szerintem az eddig kevésbé ismert látnivalók és területek is nagyobb turista áramlásnak fognak örvedeni.

Véleményem szerint ezen téma tanulmányozása egyre fontosabbá válik, mivel hogy Kárpátalja turizmusa fellendülőben van, továbbá ezeket az adatokat igénybe vehetnék utazási irodák és szervezetek, idegenvezetők esetleg befektetők is, hozzásegítené megyénket a további fejlődéshez, azon felül pedig új élményeket nyújthatnak az ide érkezők számára, vagy esetleg az itt élő embereknek a még kevésbé vagy egyáltalán nem ismert attrakciók.

ÖSSZEFOGLALÁS

A munkám témája fölöttébb naprakész és praktikus témakörrel foglalkozik. Felmérésem egy kárpátaljai túlnyomó többségében magyar lakta kis község lakosainak ismeretét, viszonyulásukat Kárpátalja turisztikai látnivalóihoz vizsgálja. A munka teljesítéséhez elsősorban a község földrajzi elhelyezkedését és hogy milyen közigazgatási, gazdasági egységek találhatóak a faluban kellett feltérképeznem.

Mivel a kutatásom formája a kérdőíves felmérés, ezért szükségem volt annak a felépítési, tervezési és feldolgozási módszereire is, tehát mélyebben a témába kellett ásnom magam, ezért a második fejezet ezen téma boncolgatását tartalmazza. A következő rész, amely talán egyben a legfontosabb is, szemléltetem a kutatásom eredményeit, amelyben bemutatom, hogy a tisztaásványi lakosok milyen mértékű ismerettséggel rendelkeznek a kárpátaljai turisztikai látnivalóvalókról. Az eredményeket táblázatok és ábrák formájában is szemléltetem.

A soron következő fejezetben Kárpátalja turizmusának általános jellemzéséről olvashatunk, ugyanis számos kulturális, társadalmi és természeti látnivaló található a régióban, tehát úgy gondoltam ezeket is be kell mutatnom egy fejezetben. Ezen fejezet első alpontjában kitérőt tettem a nehezen felmérhető keresleti mutatóra a területen. A régióba jövő látogatók számát is összefoglaltam, a meglévő információk alapján. Szóvá tettem a gyarapodási számokat amelyek a turistaforgalmat illetik, továbbá az őket szolgáló intézményeket is. Mindemellett a következő alpontban Kárpátalja kínálati elemeire is hangsúlyt fektettem, mivel ezek a vonzerők miatt látogatnak ide a turisták.

Utolsó fejezetem, az ötödik, egy két napos útvonaltervet tartalmaz, amelyet Tiszaásvány lakosai számára hoztam létre a kérdőívekből befolyó információk alapján.

РЕЗЮМЕ

Бакалаврська робота присвячена вивченню показників попиту на туристичні продукти Закарпаття серед мешканців невеликого угорськомовного села області, а також їхнє ставлення до туристичних привабливостей краю. Дослідження проводилося на основі репрезентативного анкетування в кінці 2021-го та на початку 2022-го років. Отримані результати були опрацьовані в програмах SPSS Data Editor та Microsoft Office Excel, а також за їх допомогою були створені діаграми для наочності.

В процесі дослідження було опитано 10% від дорослого населення села, що дорівнює 53 особам (30 жінок та 23 чоловік). В загальному можемо сказати, що ми отримали позитивні дані відносно рівня обізнаності, незважаючи на те, що більша частка населення не має вищої освіти.

На основі результатів дослідження можемо сказати, що мешканці села Тисаашвань часто подорожують Закарпаттям та цікавляться туристичними об'єктами краю і володіють базовими інформаціями про них. Ми маємо врахувати те, що до більшості локацій наведених в анкеті, опитані вже подорожували, тому за допомогою базових даних або картин вони лешко ми їх розпізнати. Навіть на найважчий тип завдань (географічне розташування об'єктів) надійшло багато правильних відповідей.

Останній розділ моєї роботи містить дводенний маршрут, який я розробила для мешканців Тисаашвані на основі інформації, зібраної з анкет.

FELHASZNÁLT IRODALOM JEGYZÉKE

1. Babbie E., 1995 : A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Fordította: Kende Gábor, Szaitz Mariann, Balassi Kiadó, Budapest.
2. Báthory Z., 1997: Tanulók, iskolák – különbségek, Okker Kiadó Kft, Budapest.
3. Beregszászi A., 2005: A Szugolytól a Becsesig. Debrecen, 2005.
4. Berghauer S. 2006: Gyógyturizmus Kárpátalján. In: Baranyai G. – TÓTH J. (szerk.): Földrajzi tanulmányok a pécsi doktoriskolából V. PTE TTK FDI, Pécs, pp. 49–59
5. Berghauer S., 2012: A turizmus, mint kitérési pont Kárpátalján (Értékek, remények, lehetőségek Ukrajna legnyugatibb megyéjében), PhD-értekezés. Pécsi Tudományegyetem.
6. Berghauer S. – Fodor Gy., 2014: Touristic Heritage in Little-Europe. Preliminary Research of Heritage Tourism in Transcarpathia. By support of the Hungary– 169 Slovakia–Romania– Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme 2007- 2013, within the confines of the project with identification number HUSKROUA/1101/067 “Touristic heritage in LittleEurope”. 52 p
7. Berta Cs., 2009: Az „ezer éves” magyar határvédelmi-rendszer kiépítése és védésének kárpátaljai szakasza 1938-1945. Szakdolgozat. Eszterházi Károly Főiskola, Eger.
8. Csapó B., 2005: Az előzetesen megszerzett tudás mérése és elismerése. Kutatási zárótanulmány. Budapest.
9. Deschmann A. 1990: Kárpátalja műemlékei. Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület, Budapest, 230 p.
10. Dupka Gy.: Magyar művészet Kárpátalján, 2012, Ungvár, Intermix Kiadó
11. Fényes E., 1851: Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu és pusza, betűrendben körülményesen leíratik. Pest: Fényes Elek. Állami Könyvterjesztő Vállalat közös kiadása, 1984, Reprin. Budapest.
12. Hidegkuti I. – Balázs K., 2015: Tesztelmélet In: Balázs K. et. al. (szerk.): Pszichológiai módszertani tanulmányok. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
13. Hollóné Kacsó E. – Udvariné Csorba E. – Vizi J., 1994: Marketing alapismeretek I.: Ifjúsági Szakképzés Világban- ki Programja. Budapest.
14. Kárpátalja – Szanatóriumok és turizmus 2008 (Закарпаття – Санаторії та туризм): Статистичний збірник. Ужгород.

15. Kárpátalja – Szanatóriumok és turizmus 2017, 2018: (Закарпаття – Санаторії та туризм 2017). Статистичний збірник. Головне управління статистики у Закарпатській області. Ужгород.
16. Kárpátalja – szanatóriumok és turizmus, 2017, 2019: (Закарпаття – Санаторії та туризм): Статистичний збірник. Ужгород.
17. Kárpátalja 2011. Statisztikai évkönyv [Закарпаття 2011. Статистичний щорічник]. Головне управління статистики у Закарпатській області, Ужгород, 2012, 560 p.
18. Kárpátalja várostervezési és építészeti igazgatósága, 2019: Управління містобудування та архітектури. ДОВІДКА Щодо стану об'єднання територіальних громад у Закарпатській області та роботи міжвідомчої робочої групи щодо адміністративно-територіального устрою базового та районного рівнів Закарпатської області щодо Перспективного плану формування об'єднаних територіальних громад Закарпатської області.
19. Kontra J., 2011: A pedagógiai kutatások módszertana. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
20. Kovács S. 1999: Kárpátaljai útravaló. Püski Kiadó, Budapest, 180 p.
21. Kraiciné Szokoly M-, 2004: Felnőttképzési módszertár. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.
22. Linda M Crocker, James Algina, 2008: Bevezetés a klasszikus és modern tesztelméletbe, Mason kiadó, Ohio.
23. Maszjak-Siscsenko, 2000: Ukrajna földrajza 8-9.oszt. részére, Szvit kiadó, Lvov.
24. Mészáros István, 1993: A Kárpát-medence magyar iskoláinak ezer esztendeje. (kiadó nélkül).
25. Mikula N. (Мікула Н.), 2009: Аналіз стану використання і завантаженості існуючих кпп на українсько-угорському держкордоні [Az ukrán-magyar államhatár mentén működő határátkelők forgalmának és terheltségének elemzése]. Ужгород, pp. 7–31
26. Molnár E. K. – Vigh T., 2013: A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai. Széchenyi Kiadó, Szeged.
27. Nagy L., 2009: Tiszaásvány komplex földrajzi jellemzése és a téma felhasználása az iskolai oktatásban. Szakdolgozat. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Földtudományi tanszék, Beregszász.
28. Spenik, T.K. (Шпеник Т. К.) 2013: Аналіз соціально-економічного стану Закарпатської області з точки зору розвитку туристичної галузі. Науковий вісник Ужгородського університету 2013. Серія Економіка. Випуск 4 (41)
29. Palkov T., 2012: Kárpátalja, érdekes látnivalók, útikalauz.

30. Tarpai J., 2013: A természeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre PhD-értekezés. Pécsi Tudományegyetem.
31. Tóthné Parázsó Lenke, 2011: A kutatómódszertan matematikai alapjai, Líceum Kiadó Eger.
32. Vályi A., 1796: Magyar Országának leírása. Buda: (kiadó nélkül).
33. Zasztavnij F., 2004: Ukrajna természeti földrajza 8. oszt. részére. Szvit Kiadó, Lviv

Szóbeli adatközlő:

1. Malomka Sándor: a Tiszaaásványi Általános Iskola igazgatója és a Tiszaaásványi Református Egyház gondnoka. Lekérdezés időpontja: 2020. november
2. Ónody Etelka: Nyugdíjazott pedagógus. Lekérdezés időpontja: 2020. November

Internetes források:

1. https://karpatalja.blog.hu/2018/12/15/karpatalja_gyogyfurdoi
2. <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-kek-laguna-a-nagyberezna-i-jarasban/>
3. <https://kiszo.net/2020/07/03/viragzik-a-levendulamezo/>
4. <https://minimagyarorszag.hu/57-uzsoki-fateplom/>
5. <https://munkacs-diocese.org/hu/2012/07/17/nagyberezna-i-romai-katolikus-templom/>
6. <https://rada.info/rada/04349780/>
7. <https://spssabc.hu/kerdoiv-keszites/a-kerdoiv-keszites-folyamata-lepesrol-lepesre/>
8. https://tourlib.net/statti_ukr/godya.htm
9. <https://turizm-karpaty.com.ua/pamjatka-prirodi-vodospad-plishka-perechin/>
10. <https://vadvolgy.hu/a-panzio/>
11. <https://www.magyarorszag-szep.hu/Uzsoki-hago/index.html>
12. https://www.marcali.hu/images/belso_ellenorzes/2015/mellekletek/6-mintavetelezesi-eljarasok.pdf
13. <https://www.tisza-forras.hu/vizesek-karpataljan/>
14. www.uz.ukrstat.gov.ua

Törvények, rendeletek, határozatok:

„Az üdülőhelyről” (2000, N 50, 435; 2006, N 22, 184) (Törvény). „Про курорти”
http://tourlib.net/zakon/pro_kurorty.htm (letöltés ideje 2011)

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra. Tiszaásvány földrajzi fekvése Kárpátalján	9
2. ábra. A lakosság számának alakulása	11
3. ábra Vallási összetétel	12
4. ábra Butik élelmiszerbolt	13
5. ábra Kis élelmiszerbolt	13
6. ábra Kis kocsmá vegyesbolt	13
7. ábra. A Tiszaásványi Elemi Iskola épülete	14
8. ábra. A Tiszaásványi Általános Iskola épülete	14
9. ábra. A Tiszaásványi Református templom épülete	15
10. ábra. A református parókiá épülete	16
11. ábra. Ónody Géza emléktáblája	16
12. ábra. A II. világháború Tiszaásványi áldozatainak síremléke	17
13. ábra. A „Nagygödör”(Saját felvétel)	17
14. ábra. Turista forgalom Kárpátalján 2003-2018 között (ezer fő)	24
15. ábra. Kárpátalja turisztikai létesítményeinek száma és az általuk nyújtott szolgáltatások összértéke (2004–2018)	25
16. ábra. Tiszaásványi lakosok foglalkozási csoport szerinti megoszlása	31
17. ábra. A legutóbbi utazás ideje	32
18. ábra. Az utazások gyakoriságának időszakai	33
19. ábra. Utazási célok	33
20. ábra. Alkalmazott utazási eszközök	34
21. ábra. Kivel utazott?	35
22. ábra. Étkezés helye	36
23. ábra. A pénzüsszeg lebontása tételekre	37
24. ábra. Kárpátaljai turisztikai attrakciók értékelése (1-6)	38
25. ábra. Kárpátaljai turisztikai attrakciók értékelése (7-11)	39
26. ábra. Melyik nemesi család birtokolta a munkácsi várat?	39
27. ábra. Az a hely, amelynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz	40
28. ábra. Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?	41
29. ábra. Kárpátalján mely templomok tartoznak az UNESCO-hoz?	42
30. ábra. Opcionális választás – 2	43
31. ábra. Opcionális választás – 3	43

32.ábra. Térképes feladat.....	45
33.ábra. Tiszaásvány lakosaira szabott kárpátaljai turisztikai túra.....	53

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat. A kérdőívet kitöltő személyek korcsoport szerinti felosztása	30
2. táblázat. Átlagosan mennyi időt tölt el utazása során?	32
3. táblázat. A szállások lefoglalásának helyei	35

NYILATKOZAT

Alulírott Jakubár Martin, turizmus szakos hallgató kijelentem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékén készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye és csak hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárban a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Tóth Attila tanár úrnak, aki segítségemre volt szakdolgozatom megírása alatt. Hálás vagyok értékes és állandó tanácsaiért. Köszönöm építő jellegű kritikáit, amelyek hasznosnak bizonyultak a szakdolgozat megírásakor.

Köszönöm, hogy a tanulmányaim során segítségemre volt és nagymértékben hozzájárult szakmai fejlődésemhez.

MELLÉKLET

Jakubát Martin vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola III. évfolyamos turizmus szakos hallgatója. Évfolyammunkám témája „Kárpátalja idegenforgalmi vonzerőinek keresletelemzése Tiszaásvány település lakosainak körében”, amely megírása érdekében készítettem az adott kérdőívet. A kitöltés nagy segítség lenne a munka sikeres elvégzését tekintve. Előre köszönöm a rá szánt időt!

1. Neme

- Nő
- Férfi

2. Kora

- 18-29 év
- 30-39 év
- 40-49 év
- 50-59 év
- 60 év fölött

3. Foglalkozása

- Vállalkozó
- Szellemi munkát végző alkalmazott
- Fizikai alkalmazott
- Alkalmi/Idény munkás
- Nyugdíjas
- Háztartásbeli
- Tanuló
- Munkanélküli

4. Iskolai végzettsége

- Általános iskola
- Középiskola
- Szakmunkásképző
- Gimnázium, líceum
- Szakközépiskola
- Főiskola/egyetem

5. Családi állapota

- Nős/férjezett
- Nőtlen/hajadon
- Kapcsolatban
- Elvált
- Özvegy

6. Mikor utazott utoljára Kárpátalja területén turisztikai céllal?

- Múlt héten
- Egy hónapon belül
- Az elmúlt félévben
- Közel egy éve
- Szeretnék utazni, de nincs rá lehetőségem

- 7. Átlagosan mennyi időt tölt el kárpátaljai turisztikai utazása során a célterületen?**
- Kevesebb, mint egy éjszaka
  - 1-2 éjszakát
  - 3 éjszakát
  - 3-6 napot
  - Több, mint 6 napot
- 8. Az év mely időszakában szokott leggyakrabban utazni?**
- Évszaktól független
  - Télen
  - Tavasszal
  - Nyáron
  - Ősszel
- 9. Utazásának célja**
- Építészeti látnivalók megtekintése
  - Természeti látnivalók felfedezése
  - Túrázás
  - Kutatómunka/konferencia
  - Gyógyüdülés
- 10. Mivel utazott?**
- Vonattal
  - Gyalog
  - Busszal
  - Autóval
  - Kerékpárral
- 11. Kivel utazott?**
- Egyedül
  - Párjával
  - Kollégákkal
  - Barátokkal
  - Családdal
- 12. Hol szokott megszállni?**
- Nem szoktam megszállni
  - Rokonnál/ismerősnél
  - Szállodában
  - Turistaszállón
  - Vadkempingben
  - Hivatalos kemping
- 13. Hol étkezett a kárpátaljai utazása során?**
- Rokonnál/ismerősnél/barátnál
  - Étteremben
  - Szálláshelyen
  - Büfében
  - Hozott ételt ettem
  - Helyben önállóan készítettem
- 14. Átlagosan mennyi pénzt költ el kárpátaljai idegenforgalmi utazása során?
(hrivnya)**
-

15. Az adott pénzüsszezből mennyit költ az alábbi tétélekre (%-ban)?

	0%	1-25%	26-50%	50-75%	<76%
Útiköltség					
Szállás					
Étkezés					
Attrakciók/szárakozás					
Bevásárlás					

16. Értékelje az adott kárpátaljai turisztikai attrakciókat a következő skála alapján

	1-nem hallottam róla	2-hallottam róla, de nem jártam ott	3-egyszer már jártam ott	4-többször jártam ott
Munkácsi vár				
Ungvári vár				
Schönborn kastély				
Skanzen (Ungvár)				
Tatár-hágó				
Hoverla				
Pokolbérc				
Szinevér-tó				
Nevickei-vár				
Sóhátí "Kék laguna"				

17. Mennyire elégedett a kárpátaljai utazásával, ha 1- abszolút elégtelen és 5-teljes mértékbenelégedett vagyok?

1	2	3	4	5

18. Melyik nemesi család birtokolta a Munkácsi várat?

- Drugeth-család
- Dobó-család
- Rákóczi-család
- Felsoroltak közül egyik sem

19. Melyik település a „paprikafonás fellegvára”?

- Tizasalamon
- Nagydobrony
- Kisdobrony
- Salánk

20. Milyen erőforrásra épül Aknaszlatina?

- Termálvíz
- Ásványvíz
- Gyógynövény
- Só

21. Válassza ki azt a helyet, melynek köze volt a kárpátaljai zsidósághoz.

- Ungvári Görög-katolikus Székesegyház
- Munkácsi "Fehérház"
- Ungvári Filharmónia
- Csetfalvai református templom

22. Melyik járásban található a Nárciszok Völgye?

- Huszti
- Beregszászi
- Volóci
- Rahói

23. Melyik település közelében található a Sipot-vízesés?

- Drugetháza
- Fülöpfalva
- Beregvár
- Bercsényifalva

24. Melyik hegy az Ukrán Kárpátok és egyben Ukrajna legmagasabb pontja?

- Petrosz
- Pikujs
- Hoverla
- Kraszija

25. Kárpátalján mely templom(ok) tartoznak UNESCO kulturális Világörökségéhez?

- Técsői és a huszti
- Uzsoki és kőrösmezői
- Csak a huszti
- Egyik sem

A kérdések helyén megfogalmazott állítások alapján válassza ki azt az opcionális választ, amire aleírás illik!

26. Jelenleg szanatóriumként funkcionál. Az épületet a hagyomány szerint az asztronómia jegyébentervezték. Számos forrás gazdagítja, legismertebb közülük az Örök Fiatalság forrása.

- Beregvári Schönborn-kastély
- Munkácsi vár
- Nagyszőlősi Perényi-kastély

27. Matl Péter tervezte. Több szimbólumrendszert rejt magába. A hét magyar törzset is szimbolizálja.

- Szolyvai emlékpark
- Vereckei-hágó emlékmű
- Uzsoki-hágó emlékmű

28. Területén helyezkedik el a Szent Mihály görög katolikus fatemplom. Az épületek elhelyezésénélfigyelembe vették a népi szokásokat. Az előkészítő munkák közel egy évtizeden át tartottak.

- Ungvári Görögkatolikus székesegyház
- Skanzen
- Csomai Honfoglalási emlékpark

Jelölje meg, hogy mi látható az adott képeken!

29.

- Neszamovite-tó
- Szinevéri-tó
- Brebeneszkul-tó

30.

- Nárciszok-völgye
- Gyulai-hegy
- Kuzij Természetvédelmi terület

31.

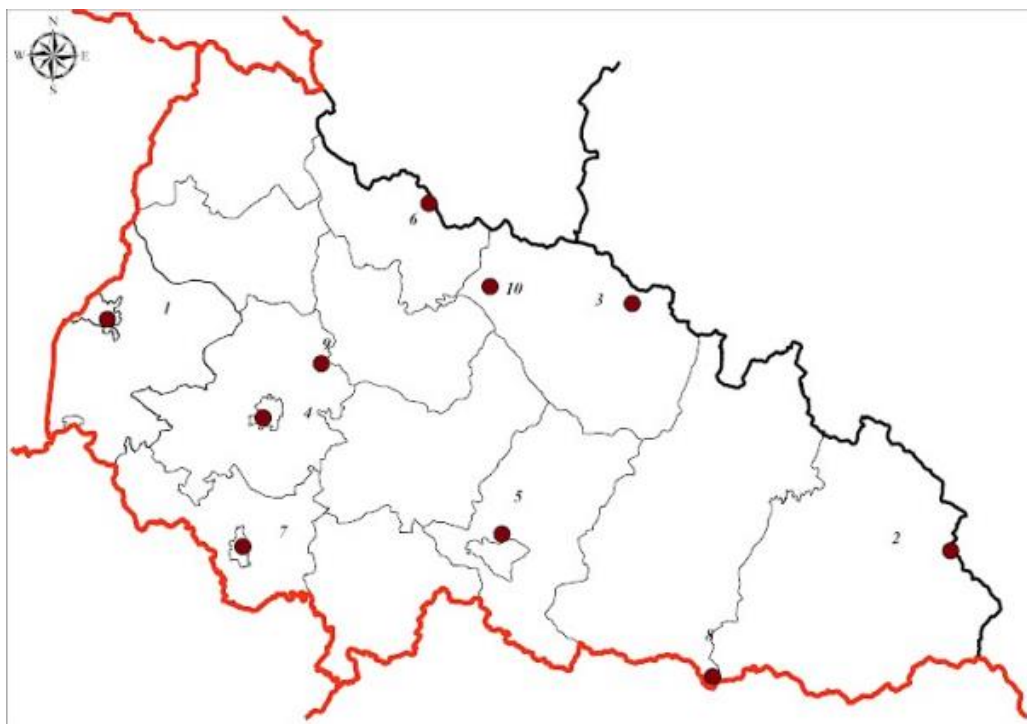
- Tatár-hágó
- Toronyai-hágó
- Uzsoki-hágó

32.

- Árpád-vonal maradványai
Felsőgerebennél
- Szolyvai-emlékpark
- Ungvári szabadtéri néprajzi
múzeum

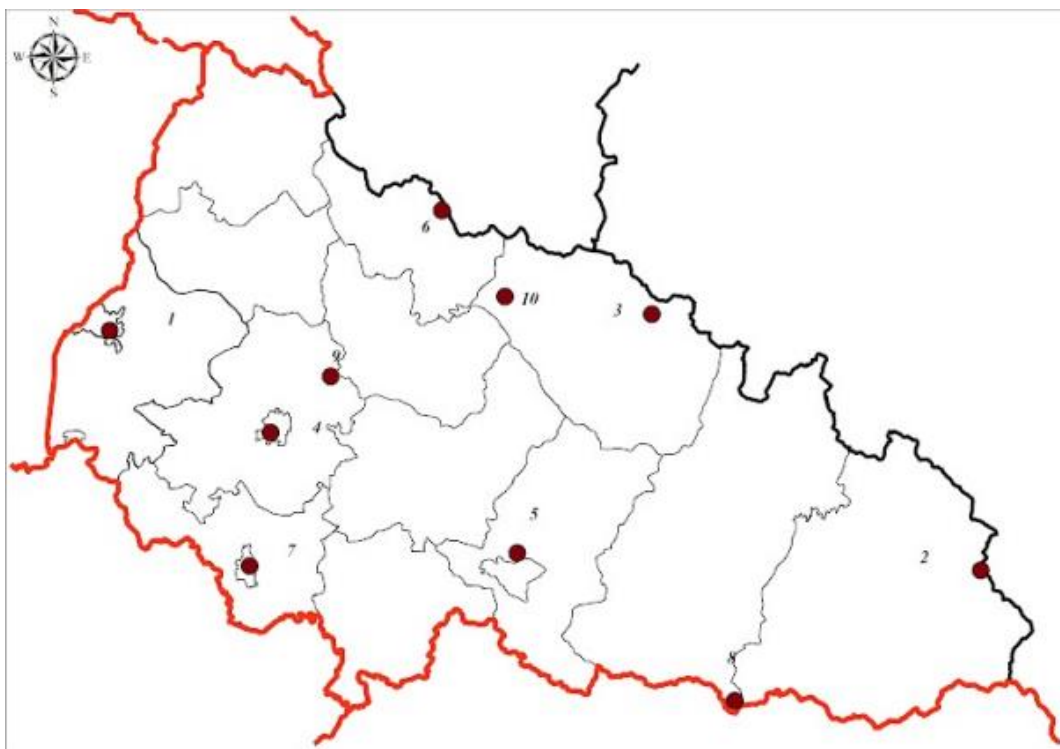
34. Párosítsa a térképen elhelyezkedő pontot a hozzá tartozó vonzerővel!

	Munkácsi vár	Ungvári vár	Sipot-vízesés	Szinevéri-tó	Vereckei-hágó
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

35. Párosítsa a térképen elhelyezkedő pontot a hozzá tartozó vonzerővel!

	Hoverla	Beregvári Schönborn-kastély	Beregszász	Iza	Aknaszlatina
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

ID перевірки:
1015150026

Дата перевірки:
19.05.2023 21:41:57 CEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
21.05.2023 12:20:06 CEST

ID користувача:
100011756

Назва документа: Якубат Мартин Жолтович

Кількість сторінок: 77 Кількість слів: 13364 Кількість символів: 100082 Розмір файлу: 2.83 MB ID файлу: 1014830857

11.7% Схожість

Найбільша схожість: 4.65% з Інтернет-джерелом (https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1893/4/Levai_E_E_)

11.7% Джерела з Інтернету

795

Сторінка 79

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

3